This volume was donated to LLMC
to enrich its on-line offerings and
for purposes of long-term preservation by

Hawaii State Archives

This volume contains handwritten text that may be partially illegible due to age, penmanship, or deterioration of the medium. LLMC has scanned the material in the same format and page order in which it is maintained in the Hawaii State Archives.

1841- 1845
April 1st May 19th

Legislative Dept.
Buke Oihana o ka
Ahaolelo. Helu 1.
Records of the Doings of
the Legislative Assembly
Vol. 1.

5.1
96

Legislative Records

1841 – 1845

I ka la 1 o Aperila i ka makahiki o ka Haku 1841. Halawai na lii o Hawaii ma Luaehu i Lahaina i Maui, e like me ka olelo ma ke Kumu Kanawai a koho ia o Kapena i kakau olelo na lakou. Eia na inoa o na lii.

1 Kamehameha III ✓
2 Kekauluohi ✓
3 Hoapili ✓
4 Konia ✓
5 Keohokalole ✓
6 Paki ✓
7 Keoni ana ✓
8 Leleiohoku ✓
9. Kanaina ✓
10 Ii ✓
11. Kekuanaoa ✓
a.p. 2. 12 Kahekili ✓
6. 13 Kealiahonui ✓
8. 14 Kekauonohi ✓
7. 15 Kuakini ✓

1 Ke Kanawai mua i hanaia o ka Lihi aina.

1 Eia kekahi o na Kanawai uuhau a pau ina ike ke Kiaaina ua pilikia maoli kekahi kanaka no kekahi hua o ke Kanawai, alaila, e kala ke Kiaaina i ka pilikia o kela kanaka e like me kona ike ana he pololei, aole e like me na hua o ke Kanawai.

No ke kanaka i pili i ke Kanawai.

2 Eia kekahi, ina i hoohewaia kekahi kanaka e hana i ka hana a ke alii e like me ka olelo o ke kanawai, pono no ina Konohiki ke kii mai i na kanaka o ko lakou aina, ke hiki ina la hana o ko lakou poalima o ka aina, Aka ina manao na mea nana ka hana e helu ina la o ke Konohiki ekolu o ka malama a hana mua i ka ke alii a pau, alaila, hana i ka ke Konohiki pono no ia hana ana.

A pau keia mau mea, alaila hoopauia ka olelo oia la.

Aperila 2 i ka umi o ka hora Halawai hou na 'lii, a hoomakaia ka hana i ka pule.
Alaila, heluheluia ka palapala a ke kakauolelo
3 i hookomoia kekahi mau hua hou iloko o ka mokuna II no na malama o ka hookupu ana, penei,
mai ka la maka mua o Okatoba, a hiki i ka
la hope loa o Detemaba.

A pau keia mau olelo, alaila hoopauia ka olelo oia la.

Aperila 3 i ka umi o ka hora Halawai hou na 'lii.

4 Ina Kuewa i maopopo ka lakou hana i kela la i keia la, Aole lakou e hele i ka poalua o ke o ke alii aka ina Kuewa i maopopo ole ka

ia la kou hana i kela la i keia la e hele no la oi

5 i ka kanawai [illegible] Eia

5 Ua kamailio no hoi na lii i ka hora e pau ai ka hana i na la hana, a maopopo no hoi ia lakou ia, ua pono no ke kanawai ma ia wahi --

0 Olelo hou na lii no na ia Ku,

Eia ka manao i holo, E holoi i kekahi mau hua iloko o ka pauku elua, ma ka aoao 29 a e hookomo i keia, Eia na ia Ku i oleloia ma keia Kanawai

1. o Ke Kule
2. o ka Anae holo
3. o ke Alalaua
4. o Ka Uhukai
5 o ke Kawelea
6 o ke Kawakawa
7 o ke Kala Ku

Eia na ia mahele hapalua ke ku mai lakou ma keia pae aina, a ke kai mai paha Eia hoi na hua holoi o na hua a pau mai ka hua o Naiheu, a hiki i na hua. Pela wale no ka na hua mawaena o ia na hua holoi.

Aperila 5 i ka hora umi halawai hou na lii a komo hou mai o Davida Malo, a me Kaauwai, na mea i kohoia ma Maui nei. Heluheluia ka palapala a ke Kakauolelo, a pau ia Alaila hamau iho lakou i ka auhau ana, a imi lakou malaila, aole nae i hooholoia ka olelo, no ka mea, ua waihoia a hiki mai kekahi poe hou.

7 Alaila, hoike mai o Kaauwai i kona pilikia, no ka ohi hapakoluia o ka ia a na makaainana, e ke Konohiki o lakou. Eia na hua hookomo hou. i like me mea e haawi aku na makaainana e aku na ke Konohiki o ua aina la i [illegible]

Eia ka pilikia i hulia no ka auhau ana o ka aina a kohoia o David Malo nana e palapala a hoike mai.

April 6 i ka hora umi halawai hou na lii
8 Ina hoi he ua nui he ua lanipili i ko ke alii la, a ike ke Konohiki paha, ia ua, e uwele ke hana, ua oki no ka hana e like me ke ano o ka ua e nui ana, no ke alii ia paha, a no ke Konohiki paha, Aka ina he ua uuku, he ua pono ke hana, e hana no, a o ka mea e pii i nawaliwali ke hoi Aka, ina manao na makaainana e haalele ka hana ia la, aku ai i ko lakou ia, ua maikai no ia.

April. 7 i ka 10 o ka hora halawai hou na lii
1 [illegible] kiiki a kekahi hoaaina, a [illegible] i ka auhau; alaila, aole e [illegible] ka auhau o ka

me ke ano o na kanaka i noho ai

April 8 i ka 10 o ka hora halawai hou na'lii a heluheluia ka olelo a ke kakauolelo. alaila kamailio lakou i ke kapu o na ia Ku. a maopopo no ia lakou na pono no ke Kanawai ma ia wahi.

10 Ua manao nae lakou e hoopau i kela hua o ke Kanawai i hoopaiia'i ke kanaka i elua makahiki e lawaia ole ai.
Eia ka olelo hou no kela wahi, E lawaia no kela kanaka e uku nae. Ina hookahi ia ana i lawai a kolohe ai, elima ia e uku ai e like ke ano me ka ia ana i lawe kolohe ai, a ina hookahi waa ia komo i ka ia, elima waa ia e uku ai, Oia ke ano o ka uku a hiki i ka nui loa.

April 9 i ka 10 o ka hora halawai hou na'lii hiki mai o Kuakini ia la,, Ua kamailio no na'lii i ke Kanawai Kula no ka aina o na kumuao, aole iholo keia manao.

April 10 i ka 10 o ka hora halawai hou na'lii, Ua kamailio hou na'lii no ke kanawai kula, ua imi lakou malaila, aole i holo, Ia la koho lakou ia Davida Malo, a me Ioane Ii, a me Rikeke, na lakou e palapala, a hoike mai i ka manawa pono.
Ua kamailio no hoi lakou no ka noho nui ana

o na kanaka me na lii

11 Aole i ikou

Eia ka hana a ka ke alii nui poe i haawi aku ai i ka aina, a me ka lakou konohiki uku

April. 12 i ka 10 o ka hora halawai hou na lii

12 Ua kamailio no na lii no ka hapakolu o na hoo-lima o ka aina, a ua pono no ke kanawai ma ia wahi

13 Ua kamailio no hou na lii no ka uku o ke kia-aina ma ke kanawai mare, io ka haawi dala, a ua kokua mai ka aoao ekolu, a me Pauku ekolu e hoi aku ka poino a lawa i hoopunipuni mai ai i ke kiaaina maluna o lawa, a ua pono no ke kanawai ma ia wahi;

Apila 13 i ka 10 o ka hora halawai hou na lii. A hoaka mai o Keoni-ana i ke ano o ka palapala a Kanaina i palapala mai ai i na lii

Eia ka auhau o ka aina i keia makahiki, i lohe na luna auhau a pau a me na kanaka mai o a o,

1 O ke dala ke ana e maopopo ai ka auhau a pau a me na hookupu a pau a ina i haawi mai na kanaka i dala oia ka maikai loa,

2 O ke kukui kekahi waiwai maikai, ma kahi i nui ke kukui oia ka auhau E like me ke ana kupono i ka aina, pela e auhau ai, Eia hoi ke ano o ke kuai hookahi pahu kekahi dala a me ka hapalua Ina eono pahu elua hapakolu

ua like ia me ka puaa anana.

3 O ka pia kekahi waiwai maikai, o ka pia. Ma ka-
3 hi i nui ka pia, o ka pia ka auhau. E like me ke
ano o na Dala o ka aina, pela e auhau ai. Eia ke
ano o ke kuai e like me ka puaa, hookahi paona
ekolu teneta. 333 paona pia, ua like ia me ka
puaa anana.

4 O ka olena kekahi waiwai pono. Ma kahi i nui
ka olena, oia ka auhau, ua like na paona me
ke kuai ana o ka pia.

5 Ma kahi i loaa ole keia mau waiwai a pau, a
i nui ka ia, o ka ia ka auhau. E hoohalike
ia ke ano me na Dala o ka aina. Ina he aina
i kupono i ka puaa anana. Alaila, e hoohalike-
ia ka nui o ka ia, me ka mea kupono i na da-
la he umi.

6 A loaa ole na mea a pau i oleloia maluna
alaila, e imi ka luna i kekahi waiwai paa e aku,
a i nele na kanaka ia mau waiwai, alaila, e
lawe no i ka puaa.

7 Eia kekahi e lawe no kela kanaka keia kana-
ka i kana auhau i kahi pono i na moku ke kii
aku, i kahi hoi a ka luna e olelo ai

No keia makahiki hookahi keia auhau
a i ikeia he pono hoomau, a pono ole, haalele hoi.

April 14 i ka 10 o ka hora halawai hou na lii a komo mai o Halai, ke kanaka a na makaainana Oahu i koho ai.

Eia kekahi, ua hookomo hou ia kekahi mau hua, ma kahi o na laau,

Aole nae e kapuia ka Ohia lehua, i hiki ole i ke kanaka ke apo, ua noa loa ia. Aole hoi e kapu na mea e waiho ana maluna o ka lepo, a me na hua o na laau, a me na hua e ulu ana iloko o ka lepo, o ka laau maoli wale no, ke kupono i ke Konohiki ke hookapu

Eia kekahi, ua holoiia kekahi hua, a ua hookomo hou ia. Penei O ka mea i hai mai i kona hele, he hapawalu ka uku aole e pono i ke konohiki, a me ka luna, ke hoole mai ia uku,

April 15 i ka 10 o ka hora halawai hou na lii

Heluheluia ka palapala a Leleiohoku no ka hana a na wahine, e malama ke kane i ka wahine, a me ka wahine i ke kane i ka manawa pilikia i ka mai. Ua pono no ke ke Kanawai ma ia wahi,

Mahope iho haiia na wahi hihia o ke Kanawai, a na makaainana Oahu i manao ai, he hihia, a pau ia mau mea i ka heluheluia, a i keia, he pono no ke Kanawai, a no na luna ka pilikia,

Ua olelo no hoi na, lii no na Hebetema

hana elua, o ke alii a me ke konohiki, ina i holo ka olelo no ka hui o na Kepetoma, ua pono no, a ina i holo ka olelo no ke kike oia no a me ke kuai hoi.

April 16 i ka 10 o ka hora halawai hou na 'lii.

Eia kekahi, ua hookomo hou ia kekahi mau hua ma ke kanawai Kuamuamu Penei Aka, ina i manao ka mea i kena e uku i ke dala, a i ka waiwai pakaa waiho ka hao, pono no ia, ua nae i ko laua aoao like ana me ka mea i kuamuamu ia'i, a me ka nana ana o ka lunakanawai i ke ku pono i ke ano o ke Kuamuamu ana he nui paha, he liilii paha.

Eia kekahi, ua hookomo hou ia kekahi mau hua hou Penei, Aka, ina hele ke kanaka i kahi e hele ai a hana ka la hana o ke alii, a o ke auhuni paha, Ina hana ua kanaka malihini la, alaila, he mea pono i ka lunaauhau, ke haawi ia ia i palapala alaila, aole ia e uku ke hoi aku i kona wahi iho.

Eia kekahi, ua hookomo hou ia kekahi mau hua no ka hapaumi, a me ka hapalima o ke waiwai o na poalima koele o na konohiki komo ole i ka ahaolelo Penei, Na na luna auhau e lawe ia waiwai o ke alii.

Eia kekahi, I ka wa e hanau ai kekahi keiki e kii koke aku ka makuakane, a i ka makuahine paha, i ka luna auhau, a nana no e malama i ka papa inoa, no na keiki, a me na makua, a me ka aina, a me ka la, a me ka makahiki i hanau ai, ina aole i kii ka makuakane a me ka makuahine paha, alaila, hewa kela makua, aole hoi e kuia i ka la koele ke lehulehu kana mau keiki.

April. 17 i ka 10 o ka hora halawai hou na lii

Eia kekahi, ua hookomo hou ia kekahi mau hua
1 penei. Ina i hana ino maoli ka lunakanawai a hoopai hewa i ke kanaka, a hoopakele wale paha i ke kanaka no kona manao ino, a no kona manao paewaewa paha, alaila, e hookolokoloia oia imua o na lunakanawai kiekie, a i ku ka hewa imua ona, alaila, e pau kona noho lunakanawai ana aole hoi e loaa kona uku no ia makahiki ana i hana hewa ai.

2 Eia kekahi O na kanaka a pau i hoohewaia e na lunakanawai e uku, a e hana paha a hoole lakou i ka Olelo a ka lunakanawai, aia ka hope o ka hao, a i ke kaula e paa loa no, a ae mai oia i ka uku. Aka, ina hai aku ke kanaka hewa i kona manao, e hoopii i ke Kiaaina a i o na lunakanawai kiekie paha, ua pono no ia hoopii ana, aole e

paa kela kanaka e hoopii no. Aka, ina hookolokolo ke Kiaaina, a o na lunakanawai kiekie paha, a hewa io ke kanaka, e like me ka olelo mua, alaila e hoopaneeia ka uku, ina he umi dala ka uku hookahi dala e panee hou ai, ina he hana ka hoopai elua malama, alaila, elima la hou e hoopanee ai, a oia hoi ke ano o ka panee ana o ka uku, o ka poe a pau i hoopii wale.

Eia kekahi ia la, ua ae like na lii i ko Kapiolani komo ana mai i ka ahaolelo.

3 Eia kekahi, ua hookomo hou ia kekahi mau hua no na ia, a ke Konohiki, a me ka ke alii; E hoomalu no ka luna o ka loa i ka ke alii ia, a me kana Konohiki, aka o ka ia kapu a ke Konohiki e ai mau no ia i kana ia; a me ka ka ke alii no hoi, a hiki i ka wa a ka luna e hoonoa ai.

April 19 i ka 10 o ka hora halawai hou na lii.

Eia kekahi, ua hookomo hou ia kekahi mau hua ma kahi o ka hookupu. Penei. Aka, ina ike ka luna aole i lako ka aina, ua uuku na kanaka, alaila, pono ia ia e hoemi i ka auhau, e like me ka mea kupono, Aole ia e nana i ka nui o ka aina wale no, aole hoi i na kanaka wale no e nana ai, e nana pu a hoopololei i ka auhau, i kaumaha like, a i mama like na kanaka a pau mai o a o.

Eia kekahi ia la ua heluheluia ke kanawai o ke Awa, a ua hooholoia e na lii.

~~Aperila 20 i ka 10 o ka hora halawai hou na lii~~
~~A heluheluia ke kanawai kapu o ka Lio i ke~~
~~ka i ka holo ma kahi nui o kanaka,~~
~~Ua heluheluia ke kanawai no ka wai-~~
~~wai haule, a me ka waiwai loaa mai~~
~~Ua heluheluia ke Kanawai no na holo-~~
~~holona a pau.~~

April 20 i ka 10 o ka hora halawai hou na lii
1 A heluheluia ke kanawai kapu o ka lio i ke ka i ka holo ma kahi nui o na kanaka, A ua holo like i na lii.
2 O ke kanawai o ka ka waiwai haule, a me ka waiwai loaa, Ua holo like i na lii.

April. 23 i ka 10 o ka hora halawai hou na lii.
1 O ke Kanawai no na holoholona kolohe ua holo like ia i na lii
2 O ke kanawai no na aipuupuu, a me na kuwa. Ua holo like i na lii
3 O ke kanawai no ka holo malu i na lio ua holo like i na lii.
4 O ke kanawai no ka palanalele, Ua holo like ia i na lii
5 O ke kanawai no ka malama ana i ka

nawai ua holo like ia i na lii.

Apelila 24 i ka 10 o ka hora halawai hou na lii, No ka pono o na makua,
Ua heluheluia ke Kanawai, no ka pono o na makua e malama i na keiki;
Ua ae like ia e na lii a ua hooholoia.
Ua olelo no hoi na lii no ke kanawai o ka aie aole nae i holo.
Heluheluia ka palapala hoopii a Keaweikoi no ka pepehi ana a Kale i ka Puuu ana;
Olelo Kuauwai no kona pilikia no hoi he puwa.
Olelo Malo no kona hoopii no ke koho ana a na makaainana ia luna.
Hoike Kanaina i kona pilikia no Kaniho.
April. 26 i ka 10 o ka hora halawai hou na lii. A hooholoholoia na lii, no ka hele ana mai ua kalo e ka manawa.
1 A heluhelu hou ia ke kanawai no ka aie a ua hooholoia e na lii.
Ua kamailio no hoi na lii e kau i kanawai no na pa hale haole e uku mai lakou no ka makahiki ma ke kapuai, paha. Aole nae i holo.

1841. M.

Mei 3 i ka 10 o ka hora halawai hou na'lii. Ua heluheluia kekahi mau Kanawai no ka poe Hui: aole nae i holo.

Mei 4 i ka 10 o ka hora halawai hou na'lii. Ua kamailio no hoi na'lii no ke kanawai o ka Awa, ma Honolulu, e hoohalike me ko Lahaina, a ua hookomo hou ia kekahi mau hua,

Ua kamailio no hoi lakou no moekolohe, a me, ka wahine hapai, a me ke kane wahine ole, a me ka wahine kane ole, a me ke ano o ka uku ana kekahi, ka hoonui aku, a me ka hoemi iho.

Mei 5 i ka 10 o ka hora halawai hou na'lii A heluheluia ke kanawai no ka moekolohe a me ka Limaikaika, a me ka Pue wale Aole nae i holo.

Mei 6. i ka 10 o ka hora halawai hou na'lii Ua helu helu hou ia ke kanawai no ka moekolohe, a me ka Limaikaika Aole nae i holo.

1 Ua heluheluia ke kanawai no ka waiwai a ka poe i hoopaiia ma ke kanawai no ke auhuni wale no ia waiwai, a me ia hana.

Ua hooholoia e na'lii.

2 Ua heluheluia ke kanawai no ka walaau nui i ka po, mahope iho o ka hora 9

Ua hooholoia e na'lii

Eia kekahi. I ka poe hahai wale me ka Lulumi nui aohe kumu o ko lakou Lulumi ana
ka hooholo like ia e na'lii.

Mei 7 i ka 10 o ka hora halawai hou na'lii
Eia kekahi, Ua hookomo hou ia kekahi mau hua
1. ma kahi o ka la Koele. Aka ina manao ke alii e hoopau i ka la Koele, ma ke kau wahi o keia pae aina, a e auhau maoli i na kanaka ua pono no, aole nae e oi aku ka auhau mamua o na dala$4½ i oleloia ma ke kanawai.
A ina auhau kekahi i na kanaka e like me na olelo maluna a kaa ole, alaila e hookanaia keia kanaka e like me na la i haule ia ia, A pela no hoi ke Konohiki i manao e hana pelā.

Ua hooholoia keia e na'lii.

2 Ua olelo no hoi na'lii, no ke Kanawai Piliwaiwai. Aole nae i holo.

3 Ua kamailio no hou na'lii i Kanawai no ka wahahee; Ua hooholoia e na'lii,

4 Eia kekahi, Ua kamailio no hoi na'lii i Kanawai no ke dala wahahee, a me ka mea hana i ke dala wahahee ma keia Pae aina

Ua hooholo like ia e na'lii.

Mei 8 i ka 10 o ka hora halawai hou na'lii
Ua kamailio no hoi na'lii no ke Kanawai Piliwaiwai aole i holo
Mei 9. Aole i halawai na lii ia la,

Mei 11 i ka 10 o ka hora halawai hou na lii a heluhelu hou ia ke kanawai Piliwaiwai a ua hooholoia e na lii.

Ua kamailio no hoi na lii no ke Kanawai kula;

Ua kamailio no hoi na lii no na Kahukula, ua ae like na lii i ko Ii Kahukula ana no Oahu, A ua aeia o Papohaku i Kahukula no Kauai. Ua aeia o Kanakaokai i Kahukula no Molokai, Ua aeia o Davida Malo i Kahukula no Maui Ua aeia o Kanakaahuahu i Kahukula no Hawaii,

Eia kekahi Ua ae like na lii i ko Davida Malo noho luna kula ana maluna iho o lakou a pau.

Mai 17 i ka 10 o ka hora halawai hou na lii A heluhelu hou ia na Kanawai i hooholoia e na lii.

1. O ke Kanawai no ke Ka nui i ka holo i ka Lio.
2. O ke Kanawai no na holoholona Kolohe.
3. o ke kanawai no na aipuupuu, a me na Kauwa, a me na kanaka.
4. O ke kanawai kuai hoaie, a me ka uku hoopanee.
5. O ke kanawai no na kanaka Palaualelo.
6. O ke kanawai no ke ao ana i na Oihana hou.
7. O ke kanawai no ka waiwai haule, a me

ka waiwai loaa wale.

8. O ke kanawai no ka malama i ka waiwai

9. O ke kanawai No ka pono o na Makua.

10. O ke kanawai No ke kanaka hookaa ole i kana aie.

Oia na kanawai i heluhelu hou ia imua o na'lii a ua holo me ka maikai.

Mei 18 i ka 10 o ka hora halawai hou na-
1 lii. A heluheluia kekahi Kanawai i holo mua i na'lii. O ke Kanawai no ka hoolimalima, ua holo like ia i na lii.

2 O ke kanawai no ka poe Hui Ua holo i na'lii

3 O ke kanawai no na hewa i hoakaka ole ia ma na Kanawai. Ua holo like i na'lii

4. O ke kanawai no ka hana a ka poe hewa a me ka waiwai loaa mai.
Ua hooholo like ia e na'lii.

5 O ke kanawai hoomalu po. Ua holo like i na lii

Oia na kanawai i hooholoia e na'lii i ka la 18 o Mei.

Mei 19 i ka 10 o ka hora halawai hou na'lii,

1 Heluheluia ke Kanawai no ka Piliwaiwai a ua holo maikai i na'lii.

2. O ke Kanawai no ka Epa. Ua holo me ka maikai i na lii

3 O ke kanawai no ke dala hoopunipuni ua holo me ka maikai i na'lii.

4 O ke kanawai no ka hoike wahahee. Ua holo me ka maikai i na lii.

5. Ua heluhelu hou ia ke kanawai hooponopono kula. Aole nae i hooholo ia

Oia na kanawai i hanaia e na lii i ka la 19 o Mei.

Mei 20 i ka 10 o ka hora halawai hou na lii,

Heluheluia ka palapala hoopii a kekahi poe kanaka ma Lahaina, e hana i ka pa aina, i mea e paa ai na puaa, a me na holoholona kolohe, Ua holo i na lii e hana koke, a kohoia na luna heio.

Eia kekahi, ua heluheluia ka papa hoomanao, i mea e loaa ai na makahiki o na keiki, ma na mea kaulana e loaa ai.

1 A heluhelu hou ia ke kanawai hooponopono kula, Aole nae i holo, Oia na mea i hanaia i ka la 20 o Mei.

Mei 21 i ka 10 o ka hora halawai hou na lii

1. A heluhelu hou ia ke Kanawai Kula. ua hooholo like ia e na lii, a me ka poe i kohoia,

Eia kekahi ua heluheluia ke kanawai no na pa hale haole.

Mei 27 i ka umi o ka halawai hou na lii. A heluhelu ia ke Kanawai no ka moekolohe.

Mei 31. i ka 10 o ka hora halawai hou na, lii a i heluhelu ia ka olelo na na pahale kaele; a ua holo i na lii, a no ka poe i kohoia. Ua Kanawai no ka hakaka, ua holo i na lii.

Eia kekahi; (No na hilikia hou) Ina ike ke alii nui, a me ke kuhina nui, a me na alii e noho ana, ua hono ole kekahi mea, a nolaila, makemake lakou e kau i kanawai hou, pono no, a e paa no ia kanawai a hiki i ka halawai hou ana, o na alii, alaila, aia no ia lakou ka hoomau a me ka ole.

Eia kekahi i keia la 31 o Mei, ua hoopau na alii i ka lakou halawai, a ua kau like ke lakou mau lima, no ka pau, I keia la no ko Kuakini hoi ana i ka hora ekolu.

1842

No ka hui o ka halawai ana o na lii i Lahaina Maui nei. e imi i ka pono, no ke aupuni; a me ko na kanaka a pau, a me ka imi hoi i mea e pau ai ka noho kuewa ana hoi o na makaaina; a me ka imi hoi i na mea e malu ai; a e pomaikai ai hoi keia lahuikanaka. O ka halawai keia o ka Makahiki o ka Haku 1842

O Aperila wale no ka malama e ahaolelo ai. na lii; a me ka poe i kohoia.

I ka la 12, o Aperila i ka makahiki 1842. Halawai nalii ma ka hale o Auhea ma Luaehu e ahaolelo pu ai e like me ka olelo o ke kanawai, a pau ka pule, alaila kohoia o Paulo Kanoa i kakauolelo no keia halawai ana. A hoike mai kela mea keia mea i kona manao a haawi ia mai kekahi mau palapala hoakaka i na mea pilikia. Ua holo like nae ka manao, aia i ka la e noai, e hoomakai ka hana. Oia ka la 18, o keia malama. Alaila komo mai ka poe a pau i loko o ka hale halawai a nalii, i ka hora a iwa e hoomakai.

Aperila 18. — Hora aiwa, o ka la keia i oleloia ai ka halawai a nalii, hele mai nalii a pau ma Luaehu Lahaina Maui.

O Kamehameha III.
Mi. Kekauluohi. kuhina.
O Leleiohoku
O Keohokalole
O Paki
O Keliiahonui.
O Haalilio
O John Ana.
O Kanaina

Ap 22. Komo mai o Kekauonohi
Mei 7. Komo mai o Kuakini.

Aperila 18. I ka iwa o ka hora halawai na lii, a kamailio i ka hihia no ka hopu ole o na makai i ka poe ku wale ma ke alanui, a kuia o Kuakamauna a kauohaia aku la oia e hana.

Kamailio no hoi na lii i ke komo mai o ka poe i kohoia, a holo ka olelo e imi kaawale ka poe alii, a kaawale hoi ka poe i kohoia.

Kamailio no hoi na lii no ka hihia o na makaainana, no ka hele i kahi loihi; a maopopo ka hewa o na luna.

Kamailio no hoi lakou no ka molowa o na makaainana i ka hana, aole nae i holo ka olelo. Eia ka olelo i hooholoia.

E holoi i kekahi hua ma ke kanawai XXVII. Aoao 124, pauku 3, ma ka hope o ka pauku. Eia ka hua holoi. "Eono [illegible]" a eia ka hua hookomo hou "elua"— Penei e heluhelu ai, elua dala no kela kanaka keia kanaka i hoihoiia pela.

A pau ia olelo ana, hookuuia ka hana, a apopo halawai hou.—

Aperila 19. I ka iwa o ka hora, halawai na lii, a kamailio lakou no ka hihia ma Hilo i Hawaii, no ka palapala hoopii a Kaapa. No ke kapu o ka niu, a me ke ao kula i na lunakanawai, a me na hookolokolo, a hoopau ae la na lii ia mau mea. A kamailio hou no hoi lakou no ka ia ku, ua kapu ia ka ia hookahi o na ia ku ke loaa i ke kanaka, aole kapu oia ia. A hoopau no lakou ia hana, manao lakou aole hihia no ia mea, a waiho lakou a hiki mai o Kuakini; alaila kamailio hou ma ia mau hihia. A kamailio hou no hoi lakou no ka hele ana o ke kanaka i kahi loihi e hanai i ka la paahao, aole pono ia hana i kahi loihi, e hele ai ke kanaka.

Kamailio hou lakou no ka hele ana o ke kanaka i kahi loihi loa, a hala na la paahao; a e uku no ia i kona mau la i ke alii a me ko ke konohiki.

A kamailio hou lakou, no ke ku ana o ka lepa hana i kahi loihi o ka hana

a hina e, aka, e ku no ka lepa i kahi kokoke o ka hana, malaila e hina pono ai ka lepa. A kamailio no lakou, no ka lawe ana mai o ka luna i na ia eono no ka la hana, a loaa ole, lilo mai na la o kanaka e imi i na ia eono. Eia ka olelo i hooholoia, no na hewa i lohe ia, no na luna, a ua pono hoi na kanawai, E palapala aku na lunakanawai kiekie i na luna i palapalaao, a e hoike aku i na hewa a pau i haiia mai nei, a hai maopopo aku i ka pololei. A ina e hana hou kekahi luna i ka mea kekee, mahope iho o kona aoia aku, alaila, e pau no kona noho luna ana.)

A Kamailio hou no lakou, e kapu i ka holo ana o na kanaka ma na moku haole ma na aina e, a waiho lakou ia hana, aole i hooholo, a mahope aku paha.

Eia ka olelo i hooholoia e lakou.
No ke kuhihewa o na luna i ka olelo i oleloia ma ka aoao 69, pauku 13. Nolaila, eia ka olelo hou no ia wahi.

Ina makemake kekahi kanaka i ka hele ole i ka paahao, pono ia ia e hai mua i ka luna, alaila he hapawalu ka uku: no ka la hookahi, aka, ina aole oia e hai mua i ka luna, alaila, he hapalua ka uku nona.

A kamailio hou no lakou, no ka noho ana o ke kane a me ka wahine i mare ia, no ka hakaka a me ka pono ole o ko laua noho ana, no ka makemake ole o kekahi i kekahi, nolaila ko laua ino, a waiho no hoi lakou ia, aole i hooholoia, a mahope aku paha.

A pau ia olelo ana, hoo-kiia ka hana, apopo halawai hou.

Aperila 20.

I ka iwa o ka hora halawai na lii. A kamailio na lii no ka poe i kipakuia i ka aina e, a mahuka. A eia ka olelo i hooholoia. [2] Ina i kipakuia kekahi kanaka e noho ma ka aina e, na ke alii e kokua ia ia i ka ai no na malama mua eha, a e mahiai no ke kanaka, a pau na malama ∴

i oleloia, alaila, aole kokua hou ke alii i kela kanaka, nana no kana ai. A kokoke oka pau na makahiki o kona noho ana ma ia aina, alaila, e mahi iho oia a waiho i kekahi mau koele ai na ke alii, e like me ko ke alii kokua ana ia ia mamua.

Aka, ina aole oia e waiho ia mau koele ai na ke alii, alaila, aole ia e hele.

~~E ia hoi kekahi.~~ [3] Ina kipakuia ke kanaka i ka aina e; a mahuka oia, e hahauia oia i ke kaula, i 25 kaula, a e hoihoiia aku no ilaila. A ina mahuka hou, he kanalima kaula. A pela e hooiiai i na kaula no kela mahuka ana keia mahuka aina.

No keia olelo i oleloia maluna, ua pono ka poe i kipakuia e hooikaika loa i ka mahi ai, i oluolu ko lakou noho ana. No ka mea, ina aole mahi ai, alaila, o ka ai o ka nahelehele wale no ka ai; o ke kupala, a me na mea e ae e loaa i ko lakou lima ma ka nahelehele. [4] E ia hoi kekahi.

Ina kolohe maoli kekahi kanaka i kona noho ana i ka aina e, e hahauia no oia i ke kaula e like no me ka manao pono o ka lunakanawai, aole nae oia e hana me ka huhu maoli, aka, me ka manao pono no.

A hoopauia keia hana ana. a apopo halawai hou.

Aperila 21. I ka iwa o ka hora halawai nalii,
A kamailio lakou no ka mea aihue wai.
A hooholo lakou ia olelo: e hookomo i na
hua hou, ma ke kanawai III, Aoao 38. pauku 15 penei. Ina e aihue ke kanaka i
ka wai a kekahi kanaka a me ko hai
la wai a wahi malu paha, a ike pono
ia, a o ka mea i hana pela; e hoouku-ia oia elima dala; a i hana hou aku a
ia pela, alaila, he umi dala. A pela ~~ma~~
mau aku no oia e hoouku hooiiai a
hiki i ka nui loa.
A kamailio hou lakou no na
mea kabu o ke kuahiwi; e hookomo
i na hua hou, a hooholo lakou ma ia olelo. Ma ke kanawai XX, Aoao 41.
Ma na mea kabu o ke kuahiwi penei.

O ka laau nui a ke konohiki e hoo-kapu ai, o ke kuahiwi; na laua ia me
ke alii; aole nae i hooleia ka mahele
o ke konohiki me na mea e ae. A o
kela kanaka keia kanaka a me ke
konohiki, e pono ia lakou e paki
i laau na lakou. A o na laau a
pau loa i pakiia e ke kanaka nana
no ia; a ua maluia i ke kanawai.
A ua hooholoia keia olelo e nalii

Aperila 22. I ka iwa o ka hora. halawai na lii. A kamailio lakou no ka uku o na mea keiki Kolu, ma ka aoao 23, pauku 4, A kauoha ia na na luna kiekie, e ao aku i na luna a pau loa, e hookupono i ka hana e like me ke Kanawai. A kamailio hou lakou e imi i mau kanawai pono no na moku mai, ke ku mai i anei, mai na aina mai mai, a waiho no lakou ia mau olelo, aole i hooholoia.

A kamailio no hoi lakou, e hoonoho i mau luna hana no na makaainana ma na aina a pau loa, a waiho no lakou ia, aole i hooholoia.

Aperila 23. I ka iwa o ka hora, halawai na lii, a kamailio i na hora e halawai ai. A hooholo lakou ia olelo ana penei. I ka iwa o ka hora e hoomakai ka hana ana, a hiki i ka hora 12, pau ka hana ana. A i ka lua o ka hora halawai hou, a hiki i ka hora eha, alaila pau ka halawai ana. A ina manao lakou e hana hou aku no ka nui o ka hana, alaila, hana hou no. a i ole, aole no.

A kamailio hou lakou no ka waiwai a pau o ke aupuni, a manao lakou e hana ponoia waiwai, a e houluuluia hoi, i mea e kaai ka aie a pau. A imi no hoi lakou i kahi e loaa mai ai ka waiwai, e kau i mau kanawai no na hale kuai a pau loa ma keia aupuni. aole nae lakou i hooholo ia olelo ana, a mahope aku.

Aperila 25. I ka iwa o ka hora halawai na lii. a kamailio lakou no ka uku o na kiaaina a me na luna kanawai, a me na mea hana a pau o ke aupuni, ma ka waiwai ku pono ia lakou, a waiho lakou ia mau olelo, aole i hooholoia, a kamailio hou aku.

A kamailio hou lakou, no ka hoonoho ana i luna maluna o na makaainana, a imi hoi lakou i ka uku o na kanaka i hoopii mai i ka luna no ka hihia. A kamailio hou lakou, aole pono ke koho i luna e ae, o ka poe wale no i komo i loko o ka ahaolelo. o lakou wale no ka luna, aole nae i holo, a halawai hou aku.

I ka lua o ka hora, halawai hou na lii a kamailio no lakou no ka uku o na kiaaina, a me ka hookaawale i ka waiwai a pau o ke aupuni.

A hooholo lakou i keia mau olelo, e hoopaa loa ma keia mau olelo, a imi hou aku no ma keia, a maopopo, alaila holo.

Aperila 26. I ka iwa o ka hora halawai nalii, a kamailio no hoi ma ka olelo kahiko a lakou i olelo ai mamua. No ka uku o na kiaaina, aole nae i hooholoia. A kamailio lakou no ke kiaaina ma Kauai aole nae i holo pono. A kohoia o Kealiiahonui i kiaaina no Kauai, a haawiia na dala o ke kiaaina, e 750 dala. A hooholo lakou ia olelo ana.

Aperila 27. I ka iwa o ka hora halawai nalii, a kamailio lakou no ka uku o ke kiaaina o Oahu, a koho lakou i kona uku, he 2,000 dala. a hooholo lakou i keia mau olelo aole nae i paa.

A kamailio lakou no ka kiaaina ma Maui, a kohoia o John Ana i kiaaina no Maui, a haawi hoi lakou i kana mau dala, no ka noho kiaaina ana, i na makahiki ekolu, he 1,333 dala ka uku. A o ka aina o keia poe kiaaina, e hoi aku no ia i ke aupuni. aole nae i holo loa.

Eia nae ka olelo i hooholo loa ia e na lii a me ka poe i kohoia.

Kanawai
no ka poe i kipakuia i ka aina e.

O kekahi poe i kipakuia i ka aina e, ua kolohe loa i ko lakou noho ana malaila, a o kekahi poe ua noho malie loa lakou.

No ia mea, pono e hana ia aku lakou e like me ka lakou hana ana, oia ke kumu o ke kau ana i keia kanawai.

II. Ina i kipakuia kekahi kanaka e noho ma ka aina e, a holo ia ilaila, e like me ka olelo o ke kanawai, a noho malie oia me ke ano maikai a me ke ano imi i ka pono, a me ke ano haalele i ka hewa, a lohe na lii i keia olelo nona, alaila, pono ia lakou i ko lakou halawai ana i ka makahiki, e ninau, a imi, a ina oiaio ko lakou lohe, hiki ia lakou ke kala aku i ka hala o ua mea hewa la. Alaila pau ka noho ana o ia kanaka ma ka aina e, a pono no ia ke hoi i kona wahi.

Aole nae e pili keia olelo i ka mea i kipakuia no ka moekolohe.

II. Ina i kipakuia kekahi kanaka e noho ma ka aina e, na ke alii e kokua ia ia i ka ai, no na malama mua eha, a e mahiai no ke kanaka a pau na malama eha i oleloia, alaila, aole kokua hou ke alii i kela kanaka, nana no kana ai.

A kokoke pau na makahiki o kona noho ana ma ia aina, alaila, e mahi iho oia a waiho i kekahi mau ai na ke alii, e like me ko ke alii kokua ana ia ia mamua. Aka, ina aole oia e waiho ia mau ai na ke alii, alaila, aole ia e hele.

III. Ina kipakuia ke kanaka i ka aina e, a mahuka oia, e hahauia oia i ke kaula, i 25 kaula, a e hoihoi iaku no ilaila. A ina mahuka hou, he 50 kaula, A pela e hooiaai na kaula, no kela mahuka ana, keia mahuka ana.

No keia olelo i oleloia maluna, ua pono i ka poe i kipakuia e hooikaika loa i ka mahiai, i oluolu ko lakou noho ana. No ka mea, ina aole mahi ai, alaila, o ka ai o ka nahelehele wale no ka ai, o ~~ke~~ kupala, a me na mea e ae i loaa i ko lakou lima ma ka nahelehele.

IV. Eia hoi kekahi. Ina kolohe maoli kekahi kanaka, i kona noho ana i ka aina e, e hahau ia no oia i ke kaula, e like me ka manao pono o ka lunakanawai, aole nae oia e hana me ka huhu maoli, aka, me ka manao pono no.

Ua hooholoia na olelo a pau o keia kanawai e na lii a me ka poe i kohoia, a ua kau hoi maua i ko maua mau inoa, i keia la 27, o Aperila, hookahi tausani ewalu haneri, me kanaha kumamalua.

Kamehameha III.
Kekauluohi.

A i ka lua o ka hora, halawai hou na'lii, a kohoia o Haalilio a me Kauka Iuda, i mau luna no ka waiwai a pau o ke aupuni, mai Hawaii a Kauai, no ke dala a me ka waiwai e loaa mai ai o ke dala, a hooholo lakou ia olelo ana.

Eia keia olelo i hooholoia i ke kakahiaka no Kinimaka.

A ua imi pono na'lii i ka hewa o Kinimaka, a ua a kaka ia lakou kona pono, i kona noho ana ma ka aina e, a ua noho mihi oia me ka noho malie loa. nolaila ua kala aku na'lii i kona hewa a pau, e hiki hoi ia ia ke hoi mai i keia [illegible] aina me ka maluhia. Na ke alii nui laua o ke kuhina, a me ka poe i kohoia i hooholo i keia olelo.

Aperila 28. I ka iwa o ka hora halawai na'lii, a kamailio lakou no ka hookaawale i ko ke alii nui waiwai a me ko ke aupuni waiwai hoi; a waiho no ke alii i ka mea o ka waiwai a pau no ke aupuni wale no, a e malamaia hoi ka waiwai o ke aupuni i mea e pau ai ka aie, a e pono ai hoi ke aupuni.

A kamailio lakou ma na aina hoolimalimaia, a imi lakou ma ka dala, a ikeia ka nui o na dala, a manao lakou e hoihoi aku ia waiwai a pau no ke aupuni me ka hoaie nae, a pau ka pilikia o ke aupuni, a mahope aku, i ka wa e loaai ka waiwai o ke aupuni, alaila, e hoihoiia mai kela waiwai e ke aupuni, i ka poe nona ia waiwai me ka hooi aku nae. A hooholo lakou i keia mau olelo ana. A i ka lua o ka hora halawai hou nalii, a huipu lakou me ka poe i kohoia, a kamailio lakou no ke paho wale o ka waiwai maoli a pau, aole nae i hooholoia. A kamailio hou lakou no ka hihia o na kanaka i ka hana a na lunaauhau a waiho lakou ia, aole i hooholo, a hana hou aku paha.

Apeila 29. I ka iwa o ka hora halawai nalii, a kamailio lakou no ka hana a ka poe lunaauhau.

Ua imi hou ia ke kanawai hou no na hana a na lunaauhau, a ua hooholo loa ia, e like me ka palapala ma kekahi pepa.

A i ka lua o ka hora, halawai hou nalii, a kamailio lakou e imi i kanawai no ka poe Jure.

Mei 2. I ka iwa o ka hora, halawai nalii a kamailio lakou, i ka hana ana o ke kanawai, a me ka imi i ka pono o ka i Jure, aole nae i hooholoia. A kamailio hou lakou no ka palapala hoopii a Kekuanaoa mai o Oahu mai, aole i hooholoia kekahi olelo o ia palapala, no ka mea, ua pono no ke kanawai; aole nae i hana ia e na luna, e like me ke kanawai; a nolaila, aole hikia o na mea a pau a lakou i hoopii mai ai. A hookahi mea i koe, aole i oleloia, o ka Dr. Geo. Simpson; oia ka mea i koe.

A i ka hora elua, halawai hou na Lii, a kamailio lakou e imi i ka mea e pau ai ka inu ana o ka rama. A imi hoi lakou i ka uku o na moku waiwai a pau a me na moku okohola ke ku mai ma keia pae aina, no ke awa, komo iloko a me ke awa ku mawaho, ma ke dala ka uku. aole nae i hooholoia. Aka, o ka uku o na haole i ke kino, aole lakou e uku ia. Aka hoi, o na haole i hoohiki e noho i keia aupuni, o lakou ke uku ia. A o na haole he Hawaii nei ka makuahine, he Hawaii nei no ia. e uku no ia i ke dala.

Mei 3. I ka iwa o ka hora halawai na Lii, a kamailio lakou no ka poe i hoopaiia ma ke kanawai, a mahope iho, mahuka oia, a imi hou ia ke kanawai ma ia wahi; a ua hooholoia ia olelo ana, e na Lii a me ka poe i kohoia. A kamailio hou lakou no na kai kabu o Hawaii a me na ia kabu. Ina i kabu ke ahi, kabu no na ia a pau loa malalo o ka ahi. A i kabu hoi na konohiki i ka lakou ia a me ko lakou mau kai, o ke kabu loa no ia o na ia e ae malalo o ka ia i hoomaluia, a me ke kabu loa no o ke kai. Oia na pilikia ma Hawaii.

No na luna wale no ka hewa a me na konohiki kekahi. ua pono ke kanawai, no ka hana ana a ka luna, a me na konohiki, a me na kiaaina, ka hewa o ke kanawai.

A he mau olelo e ae no hoi kekahi i oleloia, aole nae i hooholoia. a olelo hou aku paha.

Mei 4. I ka iwa o ka hora halawai nalii, a kamailio lakou no ke kabu o na kai a me na ia, a manao lakou e wehe i ke kabu o ke kai, a me kekahi mau ia i kabu ia, ma Kauai a me Oahu, a me Hawaii, no ka pono ole o kekahi mau mea i kabu ia. aole nae lakou i hooholo i keia olelo ana. A kamailio lakou no ke kanawai o ke Juri, a nui na olelo i hooholoia no ka juri, e nalii a me ka poe i kohoia. a ua holo like ia mau olelo, aole nae i pau, apopo halawai hou.

Mei 5. I ka iwa o ka hora. halawai nalii, a kamailio lakou ma ke kanawai o ka juri, a imi lakou ma ua kanawai la, i maopopo, a i ku pono i ko lakou manao, ka pono, a me ka pololei. A ike lakou i ka pololei a me ka pono io maoli o ia mau kanawai, a hooholo lakou i keia mau kanawai;

e like me ka olelo ma kekahi pepa e ae.

Mei 6. I ka iwa o ka hora halawai nalii, a kamailio no ka hookomo i kekahi mau hua hou ma ke kanawai XXII. Aoao 103. No ka hoopii ana o kekahi i ka luna kanawai e hoomalu i ka waiwai o kekahi, a hooholo lakou ia olelo. A kanalua no hoi lakou, no ka noho ana o kekahi poe alii, aole i hele mai, nolaila, waiho lakou i ka hana, aole i loihi aku. A mahope aku e heluhelu hou ia i ka mea i akoakoa i nalii, a me ka poe i kohoia, e lohe i keia olelo, a lohe lakou, alaila hooholoia keia olelo. I ka hora eiwa ka halawai ana o nalii e hooholo i keia olelo.

Mei 9. I ka iwa o ka hora, akoakoa nalii, a heluhelu ia ka olelo no ka mea hoopii i ka luna kanawai, no ka waiwai o ka mea aie; a hooholo nalii i keia olelo a me ka poe i kohoia. Alaila hai ia na olelo i hooholoia mamua ia Kuakini i ka mea i komo hou mai i keia la, eiwa o Mei; a lohe oia i keia mau olelo i hai ia keia ia ia, alaila, ae mai oia i ka pono o keia mau olelo.

A kamailio hou no na dala a pau o ke aupuni, a hoakaka ia ka nui o na dala e lilo aku no ka aie, a me ka lilo i na luna a pau e hana ana ma ko ke aupuni. A hooholoia ka olelo no na luna waiwai ke dala, o ka aina Hoolimalima e uku nae lakou ma ka palapala aie i ka mea nona ka aina, a me ka uku hoopanee

Eia na Luna.

waiwai, o Kauka Jada a me Haalilio, a me John Ii o lakou maluna o ka waiwai, mai Hawaii a Kauai. A kamailio hou lakou no ke kiaaina o Kauai. a kohoia o Kekauonohi, a lilo oia ke kiaaina, a hooholo lakou i keia olelo, o na lii a me ka poe i kohoia.

Mei 10. I ka iwa o ka hora halawai na lii a me ka poe kohoia. A kamailio lakou no ka palapala i kakau ia ka olelo; e hookaawale ia ko ke alii nui waiwai no kona kino iho, a kaawale hoi ko ke aupuni, a me ko na kiaaina; aole ke alii a me na kiaaina e lawe i kekahi waiwai o ke aupuni, aole hoi lakou e lawe i ka waiwai paa o ke aupuni, i ka apana aina, o ka hale paha, i mea e uku ai no ko lakou aie, aole ke kuhina, aole hoi kekahi mea e ae e lawe iki, aole hoi e hoolimalima lilo loa i ka aina, aole hoi na lunawaiwai e lawe i na mea a pau i laa i ke aupuni. A hooholoia keia olelo e na lii a me ka poe i kohoia, e like me ka olelo ma ka pepa e ae.

A kamailio hou lakou no ke kiaaina o Maui nei, a kohoia o Keoni Ana. a holo ka olelo nona, oia ke kiaaina o Maui nei; ua holoia olelo i na lii a me ka poe i kohoia.

A kamailio hou lakou e uku hooi aku i ka mea dala i haawi mai no ke aupuni, i 12 keneka no ke dala hookahi. a hooholoia keia olelo e na lii a me ka poe i kohoia, e like me ka olelo ma kahi e. A pau ae la keia halawai ana. a popo halawai hou.

Mei 11. I ka iwa o ka hora halawai na lii, ~~kamailio lakou, o ko Mose a me ko Lota,~~ a kamailio lakou no ka hookaawale i na aina o na keiki, o Mose a me Lota, e hoi aku ia i ke aupuni; a o ko Vitoria, aole nae i holo. A kamailio hou lakou ma ka olelo Sir. Geo. Simpson, a imi lakou ma ia olelo, no ka uku o na moku o kohola, a me na moku i lawe mai i ka waiwai kuai maanei; a me ka uku mai o na hale kuai, a me na hale hookipa, i ke aupuni; aole nae i hooholo. A kamailio hou lakou ma na aina o Mose, mai Hawaii a Kauai, a me ko Lota. aole nae i holo, a kamailio hou aku.

Mei 12 I ka iwa o ka hora halawai na lii a kamailio lakou ma ka olelo a ka poe i kohoia i kakauiai e lakou; no na koaahi ma Hawaii, a me na koa ia o Niihau, a me na koaahi ma Lehua, aole nae i hooholoia, a ma hope aku, e olelo hou ai. Alaila heluhelu ia ka olelo a ke kahukula o Maui, a ma ia olelo ka nui o ka kamailio ana. A hai mai ko Kauai kahukula, ina mea pilikia o ka oihana kula. A hai mai no hoi ko Oahu kahukula, ma kana oihana; a nui ka olelo ana ma keia mau olelo, a ma ka olelo a ke kahukula o Maui ka nui o ka olelo ana; aole nae i hooholoia, a ma hope aku olelo hou. a pau keia halawai ana, a popo halawai hou.

Mei 13: I ka iwa o ka hora halawai nalii a kamailio lakou no ka olelo a Ilapu i hoopiimai ai i ke alii, no Kailua i Hawaii. no ka hewa o ka hana a na lunaauhau, no ka ohi i ka ia a na makaainana i ko lakou mau la; a me ka hoopai kewa o na lunakanawai, i ka hoopai i ka mea hewa ole, oia na pilikia i hai ia mai, aole nae i hooholoia keia mau olelo.

A kamailio lakou no na kumukula, a nui ka lakou olelo ana, i ka imi i ka mea e pono ai na kumukula, a hooholoia ka olelo hou no na kula, e nalii a me ka poe i kohoia, e like me ka olelo ma kekahi pepa e ae. A kamailio hou lakou no na kahukula, a imi hoi lakou i mea e pono ai kona hele ana e nana i na kula, a olelo lakou, i 70 dala no ko Hawaii, a he 35 dala no ko Maui, Molokai 25 dala, a he 30 dala o ko o Oahu, a he 35 ko Kauai. ~~aole nae lakou~~ a i hooholo lakou i keia, o nalii a me ka poe i kohoia.

A kamailio hou lakou i ka uku no ka lunakula, a olelo lakou, o kana uku, aole ia e hele i ka la paahao o ke alii a me ko na konohiki, a hooholo lakou i keia olelo, o nalii a me ka poe i kohoia.

~~A kamailio hou lakou e hoomaopopo i ka paa ana o na dala a ka poe kahukula i olelo ai he 70, a he 35, aole ia i hooholoia. A hoihoi hou no lakou i ka uku kahiko no, he 25 dala, a he 50 dala no ko Hawaii, a hooholo hoi lakou i keia olelo, o nalii a me ka poe i kohoia~~,

A kamailio hou lakou i elua kahukula

o Hawaii, a kohoia o Kapae, a me ke kahukula kahiko a lua kahukula o Hawaii, a hooholo na lii a me ka poe i kohoia i keia olelo.

A kamailio hou lakou e hoopau i na kahukula kahiko, i ko Maui, a me ko o Oahu a me ko Kauai, aole i hooholoia, alaila koho houia no na kahukula kahiko, a holo ia olelo i na lii a me ka poe i kohoia.

A kamailio hou lakou ma ka olelo o ke kuke, o ka uku mai o na moku i lawe mai i ka waiwai kuai ma keia pae aina Hawaii; a me na waiwai e ae a pau i hooleiia mai i uka nei; a me na hale kuai a pau loa, a me na hale hookipa, e uku mai lakou a pau i ke aupuni; a ma keia olelo ke kamailio nui ana, imi lakou i ka pono o ka uku a me ka hewa, no ko lakou manao, o hoohewaia mai ma ke kuikahi, a maopopo no ia lakou ka pono o ka uku ana, alaila hooholo lakou i keia olelo, o na lii a me ka poe i kohoia, e like me ka olelo ma kekahi pepa e ae. A pau ka halawai ana, a popo halawai hou.

Mei 14. . . . . . I ka iwa o ka hora halawai na lii, a kamailio lakou no ka hookaawale i na aina o na keiki, o Mose a me ko Lota, a maopopo ke kaawale ana, alaila, hoihoi lakou i ko Mose aina a pau o Kauai, malalo ia o kona kiaaina, a hooholo lakou i keia olelo ~~o ka o poe alii~~ o na lii a me ka poe i kohoia.

A kamailio hou lakou no na aina a pau o Mose a me ko Lota ma o Oahu, o Kapalama, no ko Mose mau kahu ia e kokua ana ia ia. A o Moanalua, no ko Lota mau kahu ia e kokua ana ia ia, a o na aina e ae a pau o laua, ua hoi aku no ia i ke kiaaina ka malama, no ke aupuni, a holo keia olelo i nalii a me ka poe i koho ia.

A kamailio hou lakou, no na aina a pau o Lota ma Maui, malalo no ia o ke kiaaina, a o ko Mose mau aina a pau o Maui, ua hoi aku no ia i ka aupuni, i ke kiaaina ka malama, a hooholoia keia olelo e nalii a me ka poe i koho ia.

A olelo hou lakou, no ko Mose aina a me ko Lota aina no hoi kekahi, a o na aina a pau o laua ma Hawaii, na Kuakini no e malama ia mau aina no ke aupuni, a holo ia olelo i nalii a me ka poe i koho ia. pau keia halawai, a noa ka pule, alaila halawai hou.

Mei 16. I ka iwa o ka hora halawai nalii a me ka poe i koho ia, a kamailio lakou no ka auhau o ka aina, o ka auhau kahiko, a me ka auhau hou ana. o ka auhau kahiko, ua kapaia, he mama, a o ka auhau hou ana, ua kapaia, he kaumaha a he ino. aole nae i holo, a kamailio hou aku. A kamailio lakou no ka hihia o na kanaka ai aina ma Kauai, no ka haalele i ka aina, a hele me ka haole e noho ai i ka hoolimalima. aole nae ia i holo.

A kamailio hou lakou, no ka hoonoho i mau luna hana, no na la hana o na makaainana, a nui ke kamailio ana ma ia olelo, i ka imi i ka pono a me ka hewa, i ka hooholo a me ka hooholo ole, a olelo lakou, e pai a hookaha aku, a hooholo lakou i keia olelo, o nalii a me ka poe i kohoia. a pau ae la keia halawai ana, a popo halawai hou.

Mei 17. I ka iwa o ka hora halawai nalii a me ka poe i kohoia. a kamailio lakou i ke kabu loihi ana o na kai, a i ke kabu ia o ka papai a me ka limu, e na konohiki. a ma keia mau mea wale no ka olelo ana, a pau na hora ekolu, aole olelo i hooholoia, a pau keia halawai ana, a i ka hora elua, halawai hou.

A i ka lua o ka hora halawai nalii a me ka poe i kohoia, a kamailio lakou no kekahi kanawai hou. no ka luhi o na kanaka i ka hana a i ka auhau ia, a ua hoakaka ia ke ano o ka auhau kahiko a me ka auhau hou ana. a ua oi aku ke kaumaha o ka auhau kahiko, a ua oi aku ka ino: a o ka auhau hou ana, ua oi ka maikai a me ka pono. a hooholo nalii a me ka poe i kohoia, i keia olelo, no ka pono o ka auhau hou aina. a hewa hoi ka mea kahiko. a ua holo keia olelo i nalii a me ka poe i kohoia.

A kamailio hou lakou no ka hookomo hou ana i kekahi mau hua hou iloko o ke kanawai o ka mea hoopii. e like me ka olelo ma kekahi pepa e ae. penei. Ina e hoopii kekahi kanaka i ka lunakanawai no ka aie o kekahi, a ina e palapala ka lunakanawai i ka mea aie: 1 dala ka uku, a ina holo ka olelo e 2 dala ka uku. a holo keia olelo i nalii a me ka poe i kohoia. e like me ka olelo ma kekahi pepa e ae.

Mei 18. I ka iwa o ka hora halawai nalii a me ka poe i kohoia, a kamailio lakou ma ke kanawai hookabu i na moku mai i lawe mai i ka mailele. a nui ka olelo ana ma keia kanawai, i ka imi i ka pono a me ka hewa. a ua hooholo nalii a me ka poe i kohoia no keia olelo. e like hoi me ka olelo ma kekahi pepa e ae. A kamailio hou lakou no na koa o ka papu, a me ko ke alii nui mau koa hoi, a o keia poe kanaka i lilo i koa, na ke kiaaina no e malama i ka ai a me na mea e ae a pau, ke dala o ke kino, a me kela mea keia mea e pono ai lakou. ua waiho ia keia mau mea a pau ia Keoni Ana: nana no e hooponopono ia mau mea a pau: a ua holo keia olelo i na 'lii a me ka poe i kohoia.

A kamailio lakou no na kanaka e hana i ka hana aupuni; ina ma kona ka hana aupuni, a hele mai ko Koolau ma kona, aole. lakou e hana, pela no ko kela mokuna keia mokuna, ina e hana kekahi mokuna i ka hana aupuni, a hele mai ko kela mokuna okoa, aole no lakou e hana. ina he hana nui a puni ka moku, oia ka hana e pau loa'i i ka hana, ke hele mai ko koolau i kona, a me ko kona hoi i koolau, a hooholo nalii i keia olelo a me ka poe i kohoia.

A kamailio hou lakou no na aina o na keiki, o Mose a me Lota, a hookaawaleia ko Mose, a me ke alii nui. o na aina a Kaikioewa i kauoha mai ai ia laua, a ua kaawale ko Mose mai Hawaii a Kauai, e 7 aina o Kauai, e 3 o Oahu. e 5 o Maui, e 9 o Hawaii, ua holo keia olelo i nalii a me ka poe i kohoia, a pau ae la keia halawai ana, apopo halawai hou.

Mei 19. I ka iwa o ka hora halawai nalii a me ka poe i kohoia. a kamailio lakou no na hihia ma Hawaii, no ka pakui hou iho i ka auhau ana o ke kapa o ke kino, ke hiki ole ke kapa i ke ana a ka luna, nolaila pakui hou iho ka luna i ka uku ma ka waiwai e ae. ia kekahi hihia ma Hawaii. O ke kahu ana o ka moku i ka hee, ua manao na konohiki e lawe i ka hee, aka hoi, ua laweia e ka moku, e ka lunaauhau, a ua hewa ia hana ana a ka poe luna, a ua pono hoi ke kanawai. A kamailio hou lakou no na mea kiekie lehulehu, a ua pono no hoi ke kanawai, a ua hewa hoi ka hana a na luna. A ua kauohaia keia mau hana i na luna kiekie, a na laua e ao aku i na luna, e palapala aku laua e like me ka olelo ma ka aoao alua o keia buke, a ua waiho ia hoi na laua e hooponopono i keia hihia ma ke kanawai i na lunaauhau, a i hana hou aku lakou mahope iho o ke ao ana, alaila, o ka pau no ia o kona noho lunaauhau ana.

A pau ae la keia halawai ana apopo halawai hou.

Mei 20. I ka iwa o ka hora halawai nalii a me ka poe i kohoia, a kamailio lakou no ka hookupu ana o na mea kiekie ekolu i ke dala o ke kino, i ka makahiki dala okoa, hookupu no, a i ka makahiki hapalua hoi, hookupu no, a ua hewa ia hana, a ka poe luna, a ua kauoha ia keia e nalii a me ka poe i kohoia, na na lunakanawai kiekie, na laua e ao aku i na luna a pau, a i hana hou aku ka luna mahope o ke ao ana aku, o ka pau no ia o kona luna ana. A kamailio hou lakou no ka hoouku ana o na lunaauhau i na luahine i ke dala o ke kino, a me ka uku ana o na mea i make i ke dala o ke kino na ka poe ola nae e uku aku i ka luna. A o na mea keiki eha elima eono, i uku ia e na luna, a i hoohanaia, ua hewa ia hana a na luna a me na konohiki; no na luna keia hewa, aole no ke kanawai.

Eia keia olelo i waiho ia na na lunakanawai kiekie e ao aku i na kiaaina a me na lunakanawai, penei. O ka hoopai pono ole o na kiaaina, a me na lunakanawai, i ka poe i hihia, aole i maopopo ka hewa, paa e no i ka hao, ua hewa ia hana; e hookolokolo mua ka pono, a ku ka hewa, alaila hoopaa.

Eia keia. O ka poe mai a pau, a i noho aku kekahi e kokua i ka mea mai, a hiki i ka la hana aupuni, aole ia e hana, aole hoi e uku i ka hapawalu, aole loa no hoi e uku, aole hana hoi i ka la paahao o ke alii a me kona konohiki. A o keia mau olelo hihia a pau o ke kanawai, ua waiho ia nana luna kanawai kiekie e ao aku i na lunaauhau a me na luna kanawai a me na kiaaina, a ua hooholoia keia mau olelo a pau e na'lii a me ka poe i kohoia. A ua hoopauia hoi ka halawai ana a na'lii a me ka poe i kohoia i keia la. {Mei 20. 1842.}

1843

I ka la 10 o Aperila i ka makahiki 1843 Halawai na'lii ma Luaehu i Lahaina i Maui, e ahaolelo pu e like me ka olelo o ke kanawai a pau ka pule, alaila, koho ia o Kapena, a me Kapeau i mau kakauolelo no keia halawai ana, Ua hele mai nalii a pau i ka hora umi o ia la

Eia ka inoa o na'lii.

1. Kekauluohi
2. Konia
3. Kekauonohi
4. Keohokalole
5. Kekuanaoa
6. Kuakini
7. Paki
8. Ii.
9. Kealiiahonui
10. Kanaina
11. Keoni Ana
12. Leleiohoku
13. Kamehameha III.

Eia kekahi. ua heluheluia ke Kumukanawai a i waena o ka heluhelu ana hiki mai ke alii o Kamehameha III mai Wailuku mai. laua me Keoni Ana Mahope o laila, heluheluia ka palapala aina Oahu e hai ana i na ahupuaa a me na Ili a me ka hookupu o kela ahupuaa keia ahupuaa, a me ka hookupu o kela Ili, keia Ili mai Waimanalo aku ka hoomaka ana o ka heluhelu a hiki i Kahaluu pau ka manawa ahaolelo

Aperila i ka la 11 i ka 11 o ka hora halawai hou na lii a pau ka pule, heluhelu hou ia ka palapala aina Oahu mai Kahaluu aku a hiki i Waimea, haule ka palapala aina o Waialua, aole i palapalaia, a na Waianae aku ka hoomaka ana a puni ka moku, pau ia palapala i ka heluheluia. Alaila, heluhelu hou ia kekahi palapala aina e hai ana i ka inoa o ka aina, a me ka inoa o ke Konohiki me ka hai i kahi i loaa mai ai ka aina i ua konohiki la, penei. Palawai ia Kanae no Ka. III mai, a penei hoi, o Kaelepule ia Kekuanaoa no Kekauluohi mai, pela ka heluhelu ana a hiki i Kikiwelawela i Heeia pau ka manawa ahaolelo, a hookaawaleia ka la apopo no na lii me na aina wale no. e hoopono ai i ko lakou mau aina i akaka ka mea nona ka aina, a me ka mea nana ke dala o na wahi i hoolimalimaia, e like me ka olelo a ka ahaolelo o ka makahiki 1842 a pau ka manawa ahaolelo o Aperila, i ka la 13 i ka 10 o ka hora halawai na'lii. Ninau aku o G.P. Jada i na'lii no ka lakou halawai ana i ka la 12. Hoakakaia na olelo ekolu a lakou i manao ai, a no ke akaka ole o ka lakou mau olelo. Ku mai o Ioane Ii. hoakaka mai i kona manao, e kakauia na aina a pau i loaa mai ia lakou mai a Kamehameha III mai, a mai kona makua mai paha i make a ili mai ka aina i kana keiki. A mahope olaila, nui ka hihia. A noonoo hou no na'lii i ka mea e pono ai, hooponoponoia na na Ahupuaa, a kauia ka inoa o ka mea nona ia Ahupuaa, penei, o Waimanalo no Vitoria a penei hoi o Kailua no Kamehameha III pela wale no ke kau ana, me ka hai i ke ahupuaa me ka inoa pu o ke Konohiki, a hiki i Punalau pau e ka manawa ahaolelo. Ia la no i ka 7 o ka hora o ka po halawai hou na'lii, e hooponopono hou no i na ahupuaa, a me ke Konohiki mai na Oio elua ka hoomaka ana a puni ka moku. Ikeia na Konohiki ai ahupuaa. Mahope olaila, kamailio hou na'lii no na Ili iloko o ke ahupuaa, a me na konohiki pu e malama ana i kela Ili keia Ili. ma ke ahupuaa o Honolulu ka hoomaka ana o ka hai i na Ili, a me ka inoa pu o ke Konohiki a oki no malaila pau e ka ka manawa ahaolelo.

Apenila i ka 14 o ka la i ka hora 10 o ke kakahiaka Halawai hou na alii, Olelo like lakou no ka huipu mai o ka poe i koho ia me ka ahaolelo a na alii, a hoole ia lakou ka olelo no ka huipu mai o ka poe i koho ia. Olelo hoakaka aku o G. P. Juda i ka poe i koho ia i ke ano o ka hana ma ka aina, Heluhelu hou ia na Ili o Honolulu me na konohiki pu a pau na Ili o Honolulu pau ka manawa ahaolelo.

Ia la no i ka 7 o ka hora o ka po halawai hou no na alii hoomaka ia ka hana hou ana o na aina mai Kapalama aku a hiki ma Waimea.

Aperil. 15 i ka hora 9. o ke kakahiaka. Ua hoomaka ia ka hooponopono ana o na aina i koe aku i ka la 14. i hala iho nei, Mai Waimea mai a hiki i Waikiki e haule nae kekahi mau Ili aina, ma ka palapala aina i heluhelu ia G. L. Kapeau i ua komo hou iho nae. Oia ka pau ana o ka hana ana i na aina. Ua hoomaka ia ka hana a u na Lii ma na hihia o na Lunaauhau ma Oahu, no Hooliliama, ma Ewa, no ka aina o Likima Hoaeae ua uku pinepine no o Liki i na makahiki i hala iho nei, i na dala Auhau, a olelo ke Kiaaina i ka luna auhau ia Koolilianamanu, pane i Ada, pono oe e hoouku hou ia aina i ka makahi e hele nei, ua hewa ia hoouku ana au, eia ka pono, ina e paahao oe ia aina a maikai i make pono kana mau dala i lilo aku nei mamua. A pau ia ninau mai o Keoniana i ka ahaolelo no ka pono o ka mare ana o ka wahine me ke kanaka opiopio. O ke ano o ia ninau ana no Kaunuohua, a me Kamoohanua, a ua ae ia e ka ahaolelo e mare no laua, no ka mea aole ia o ka wahine a ke kanawai i papa ai.

A ma ia hope iho ua manao ka ahaolelo ma Kauai mai ka hooponopono ana o na aina olelo mai kekahi ma Molokai, a olelo kekahi poe o lakou ma Maui nei, a holo ka olelo ma Molokai e hoomaka ai.

I Aperila i ka la 17 i ka 9 o ka hora halawai hou na alii. Ninau o G P Judd i ka hana o ia la, heluhelu ia kekahi palapala i paiia ma Oahu no ka hewa o ka ilio, a me ke ino o kana mau hana, he nui ka poe i hoopii mai, 180 ko lakou nui. Ua hoakaka pono mai lakou i ke ino o ka Ilio, a me ko lakou noi mai i na alii e imi i ka mea e mi ai kela holoholona, ua imi na alii, i ka mea e mi ai, imi lakou i ka uku kupono no ke poe o ka Ilio a ua holo like i na'lii a me ka poe i kohoia he hapawalu ka uku o ke poo o ka Ilio i ka makahiki, a o na Ilio a pau i uku ole mai e pepehiia lakou Ua imi no hoi na'lii, a me ka poe i kohoia, no ke ino o ka Popoki, a ua holo like ia lakou e uku no ka Popoki i hookahi hapawalu e like me ko ka Ilio uku. e pepehiia na Popoki a pau ke uku ole mai a me na Popoki kahu ole e make lakou.

A mahope iho olaila, hookaka o M. Kekuanaoa no ka nui o ka Ioane Ii hana, a kamailio no hoi na'lii no ka waiho o kekahi hana, a no ka loaa ole o ke Kahukula e pani ai i kona hakahaka aole i holo oia no nae ka Kahukula.

Mahope iho olaila, heluheluia ka Buke aina o Maui, a me na moku e pili ana, ma Molokai ka hoomaka ana ma Keopuka ka hele ana ma Kona. ua heluheluia na ahupuaa, a me na konohiki pu. a puni ka moku o Molokai, a pela no o Lanai a puni ia moku. pau ka manawa ahaolelo.

Ia la no i ke 1 o ka hora halawai hou na'lii Heluhelu hou ia ka palapala aina o ma Kahakuloa ka hoomaka ana mai hele ma Kaanapali, a Lahaina.

apoai ana i ka puali Kumoku o Maui a hiki i Waihee, hoomaha, a pau ka ai ana, hele mai Waihee aku a hiki i ka mokuna o Koolau i Holeleikeoho pau ka halawai ana Ia la no i ka 7 o ka hora o ka po. halawai hou na lii heluhelu hou ia ka palapala aina o Maui. mai Ulaino ka hoomaka ana hele ma Hana, a me Kipahulu, a me Kaupo. a ma Kahikinui, a me Honuaula, a pau ia pau ka halawai ana.

April. i ka la 18 i ka 7 o ka hora, halawai hou na lii, a heluhelu hou ia ka palapala aina o Maui, ma Kula ka hoomaka hou ana a hiki i Makawao a me Haliimaile, a pau ia, pau na aina o Maui i ka heluia. Mahope olaila, ku mai o Joane Ii, hoakaka mai i ka ahaolelo no ka hoi aku i na keiki i Oahu, Ninau mai oia i ka mea a ka ahaolelo i koho aku ai e hoihoi i na keiki, Ina o ka haole, oia i na hoi o Joane Ii, oia no. Ina o M. Kekuanaoa oia no. Ku mai o G.P. Judd no ka hoi aku no o na keiki i Oahu, ma hoomaha, ua ike i na makua, ua loaa ke kumu hoe, o ka hoi i Oahu ka pono e ae ai, Kamailio no hoi ka ahaolelo i ka mea pono ke hoi aku me na keiki, a holo like ia ia Kou o Ioane Ii, ke hoi pu aku me na keiki

Mahope olaila heluia na aina o Hawaii, haiia ke ahupuaa me ke Konohiki pu, ma Kohala ka hoomaka ana a pau na ahupuaa o Kohala, a hiki i Waimea, pau ka manawa ahaolelo. hoomaha. I ka hora 2. oia la 15 no, halawai hou no na lii a me ka poe i kohoia, helu hou no i na aina o Hawaii ma Kona ka hoomaka ana a pau o Kona ae aku i Kau a hiki i Kahuku pau ka manawa ahaolelo.

Aperila 19. i ka 9 o ka hora halawai hou na lii helu hou ia na aina i Hawaii ma Kiau i Kau ka hele ana a pau o Kau, ae aku i Puna, a pau ~~ka halawai~~ ana a Puna pau ka halawai ana, hoomaha i ka hora 1. he ahaaina na na keiki alii, e ai pu me ke aliinui ~~[illegible]~~, me ka lakou mau makua, no ka makaukau o na keiki i ka hoi aku a pau ka ahaaina ana a i ke kolu o ka hora o ke ahiahi Halawai hou na'lii, helu hou ia na aina o Hawaii, ma Hilo ka hoomaka hou ana, helu ia na aina o Hilo, a hiki i na Kapaeohe elua, nalowale, a no ka nalowale ana, oki ka halawai ana, Koho ka ahaolelo i na mea ekolu e hai pono mai i na aina o Hilo. a hoonoho pu ia na kakauolelo, e kakau e ia mamua a maopopo. mahope olaila, hele aku na'lii i waho. Kakau ia na aina o Hilo a pau, Nalowale na aina o Hamakua, pau ka hana ana ia la.

Aperila i ka la 20 i ka 9 o ka hora halawai hou na'lii me ka poe i kohoia helu hou ia na aina o Hilo, ma Hilo ka hoomaka ana o ka helu a hiki i Okala oia ka pau ana o ko Hilo mau ahupuaa, a mahope olaila, waiho ia ko Hamakua mau aina o ka loaa ole o ka mea ike, hooki na'lii olelo lakou, a me ka poe i kohoia na Kuakini e helu aku i na aina o o Hamakua, a me na konohiki pu a nana no e huli aku i na wahi hihia i koe iloko o Kohala, a me Kona, a me Kau, a a me Puna, a me Hilo, a maopopo ia ia Kuakini, nana no e hai i ke Kuhina, pau ia. Mahope helu ia na aina o

Kauai ma Hanapepe ka hoomaka ana hele ma ke Komohana, a hiki ma Wahiawa, puni ka moku, ua helu pu ia ke ahupuaa, a me ke Konohiki pu„ kau ia.

Hoakaka mai o G.P. Judd. i ka hana e imi ai, no ka auhau, O ka hoemi iho e like me ka olelo o ke Kanawai„ nui ka imi ana o na'lii a me ka poe i kohoia. i ka pono o ka hoemi ana, o ka hoemi paha a na Luna„ o ka hoemi ma ke Kanawai paha, a holo like i na'lii a me ka poe i Kohoia, o ka hoemi ma ke kanawai ka pono i paiia i ka makahiki 1841. ma ka pauku 16 ma ka aoao 39. e like me ka olelo o ka pauku 16 pela e hanaia ai ka hookupu ka hookupu i keia makahiki 1843 e hele aku nei, A pau ia, pau ka manawa halawai, A i ke kolu o ka hora o ke ahiahi oia la no, halawai hou na'lii, me ka poe i kohoia„ Hoike mai o M. Kekuanaoa, i na waiwai Oahu ana i ike ai, a i loaa ai„ mai na Luna auhau mai, mai ke kanawai mai, a mai na hale kuai mai„ Eia ka nui o na waiwai a M. Kekuanaoa i hoike mai ai, a pau ka nana hou ana mai. Ku mai o G.P. Judd. ke kahi o na Luna malama waiwai o ke aupuni, hoike mai oia i ka nui o ka waiwai Oahu i loaa ma kona lima, Eia ka nui o na wai

wai i loaa mai.

No ke Kino mai	$4„452 —
No ka Aina mai	3„787 —
No ka Lahana, me ke Kanawai	8„912„75
No ka Halekuai mai	1„816„ —
No ke Awa - mai	2 000 —
	$20„967„75

O ka M. Kekuanaoa hoike ana a me G. P. Judd hoike ana aole i kulike. I aku la o G. P. Judd ia M. Kekuanaoa, aole kaua e hewa, ua ike pono ~~au~~ ia oe ua ike pono no hoi oe ia'u. Mahope iho hoike mai o M. Kekuanaoa, i na mea i mareia ma ma Oahu 282 Kane 282 Wahine, pau ia Heluhelu ia na pilikia Oahu a na Konohiki, a me na makaainana a lakou i hai mai ai i ke kiaaina i kona kaapuni ana i Oahu, a pau ia pau ka manawa ahaolelo.

Aperila i ka la 21. i ka 9 o ka hora Halawai hou na'lii, a hoike mai o Keoni Ana i na waiwai a pau o Maui, a me na moku e pili ana. Eia ka nui o na waiwai ma ke dala wale no.

No ka aina - - -	$1„756„50„
No ke Kino.	4„290„56¼
No ka Lahana	547„ —
Kapaumi o Konohiki,	„4„50¾
No Kanawai	678 18¼
No ka poalima o na Keiki,	64 12½

Luna aupuni - - - -	$102„12½
Hale ahaaina	237„—
Halekuailiilii	181„25
Kahuahoolimalima	„19„—
Kanawai i ka Luna Awa	258„50 —
Nona Moku	1080„—
Nona Holo Kahiki	859„50
Haole noho mau kanei	60 —
	$10„197„31¼

O keia mau waiwai a pau i Maui i houluuluia he dala maoli wale na hai o Keoniana i na waiwai i loaa aku ma ko G.P. Iadd mau lima $9„500„— ua like pu ka laua palapala me ka G.P. Iadd.

Hai mai o Keoni ana i na mea i maseia, ua pau ia i ka hai ia i na lii. Ua hai mai oia i kona kamailio ana me na makaainana o Maui, no ko lakou mau mea pilikia.

Eia kekahi, hoike mai o Keoniana i kona manao noi nona wahine e hoohe la i Kalaeokaena. e hoi mai Ua ae na lii a me ka poe i kohoia e hoi mai lakou

Eia kekahi mea i ae like ia, e na lii a me ka poe i kohoia O na kane, a me na wahine a me na wahine i okiaia mamua aku o ke kau ana i ke kanawai 10 e mareia lakou.

Mahope olaila Ninau o G.P. Judd. ia Kuakini i na waiwai o Hawaii Kuakini aole maopopo iau. Hai mai o G.P. Judd kekahi o na Luna malama waiwai o ke aupuni, i na waiwai o o Hawaii i loaa ma Kona lima. $9.470.47½

I ka hora 3 o ke ahiahi o ia la, no Halawai hou na lii ame ka poe i kohoia kamailio lakou no na aina i kikokikoia i ka penikala, a hooholoia o Honolulu no Kamehameha III Waikiki ia Vikoria, ia Kamailio hou lakou o na aina a me na wahi a pau i hoolimalima, e lilo ka uku o ka hoolimalima i ka mea nona ka aina.

1. Ina ~~olilo~~ e lilo kekahi aina i ka hoolimalimaia ma keia hope aku e pono na ke aupuni e hana a maopopo ke ana ana a me na olelo hoolimalima ma na wahi i hana ole ia e ka lima o na kanaka, no ka mea nona ka aina.

2 E lilo ka hapaumi o na aina hoolimalima i ke aupuni no kona noho Luna ana.

Aperil. 22. i ka 9 o ka hora halawai hou na lii, a hoikeia na waiwai a pau o Kauai, Eia ka nui o na waiwai a pau.

Hookupu aina.	D.P.	D.M.
Aina	642..	$80..25
Kino	896..45..	360..87½
Lahana	165.50.	32 —
Iaku	19..75	— —
Kanawai.	64 —	25 —
Aina hoolimalima.	62 37½	90..37½
Lilo o ke aupuni.		212 12½
No ke Kipu ana.		15 —
Waiwai maoli.	105.37½	
	1..955..45	$.815..62½

Na dala Pepa a pau	$1..955..45
Na dala maoli a pau	$..815..62½
	2771 07½

Oia ka nui o na waiwai i haiia mai e ke Kiaaina, o Kauai.

Hoike mai o G.P. Iadd. kekahi o na luna malama waiwai o ke aupuni, i na waiwai a pau o Kauai i loaa ma kona lima,

Dala Pepa — —	$998..25
Dala maoli	779..87½
—	$1.778..12½

Mahope olaila, kamailio na'lii, a me ka poe i kohoia. Ke imi i ka haawina o ke alii nui, a me ka poe aipuupuu a pau o ke aupuni. a holo i ka ahaolelo ekolu mea nana e imi, a hai mai. kakau na mea a pau ma ka palapala, ekolu inoa e kakau ai. a nui na palapala i kau ia Kamehameha III ame G.P. Judd. ame D. Malo, a holo na lakou e imi na haawina a pau o ka poe hana o ke aupuni. a pau ia pau ka manawa ahaolelo.

Aperil. 24 i ka 9 o ka hora halawai hou na lii a me ka poe i koho ia, Kamailio na lii me ka poe i koho ia no ka huli i waiwai no ke alii maloko o na konohiki a i waiwai no ke alii maloko o na aina hoolimalima, ua imi nui ka aha olelo ma ia mau mea. A eia ka mea i holo he hapa umi no ko ke alii maluna o kana mau konohiki. E like no me ke kanawai. Aole i like me ka lakou mea i huli ai. Eia ka mea i holo ia lakou no na aina Hoolimalima aohe make la neeia o kekahi dala na ke alii na ka mea nona ka aina ke dala, o ko ke alii nui aina ka i hoolimalima ia nana no ke dala, aina nona kanaka ka aina i hoolimalima ia na lakou no ke dala, pela ka olelo ana a ka ahaolelo Aka, e lilo ka hapaumi o na aina hoolimalima a pau i ke aupuni no kona luhi.

No ke akaka ole i ko G.P. Iadd. manao o ka mea ana e haawi aku ai i ke dala o na aina hoolimalima. Akohoia o M. Kekuanaoa, ame Paki, a me Namakeha, na lakou e imi i maopuka aina, a me ka mea nona ka aina a me ka hoa hoolimalima. Pau ia.

I ke ahiahi oia la, i ka hora ekolu hoonohoia na'lii mawaho noonoo na mea ekolu i kohoia ai no ka hawina o ka poe hana o ke aupuni. O Kamehameha III G.P. Iadd. a D. Malo. a pau ka lakou noonoo ana. komo na'lii a pau maloko o ka hale, a me ka poe i kohoia.

Hoike mai o Kamehameha III kekahi o na mea i kohoia i ka haawina kupono i ka lakou mea i imi ai Eia na haawina

1	Kamehameha III	$6..000.
2.	Kalama	1 ..000
3.	Kekauluohi	1 ..500
4.	Kekuanaoa	2 000
5..	Keoni Ana	1 500
6..	Kekauonohi	. 800
7	G.P. Iadd.	1 500
8.	Halepiula	2 ..000
9	Honoluluhale	1 50

10.	Hale kula alii	# 2,,000..
11.	Hale o Auhema	600
12.	Na moku o ke aupuni	3,,000
13	Paki	500
14	Leleiohoku	200
15	Ii	500
16.	Kanoa	200
17	Kanaina	200
18	Kapena	100
19	Kapeau	120
20	Paalua	180
21.	Lunaauhau o Maui	200
22	Kahukula	200
23.	Lunakanawai Oahu	300
24.	Lunakanawai o Maui	250
		# 25,,000

O ia ka nui o ka haawina i imiia e na mea ekolu, ua hooholo ka ahaolelo ia mea.

Mahope iho ua hooholoia he mau Kanawai no na haole, e hoomaka ka uku o na moku Okohola no ke Awa Oahu 10 teneta no ke tona a i na he moku kalepa 20 teneta no ke tona.

Eia kekahi ua aeia na moku Okohola e kuai i ka lole ma ka aina nei a ina i hiki i ka 200 dala, ua pau ke kuai ana o ia moku a i oi aku mamua o 200 dala e uku no ia i ke Kuke

Mahope iho hoakaka mai o Namakeha i ko lakou imi ana no na aina hoolimalima. a no ka nui o ka hana ua waiho ia a ka la 25 e hooholo ai.

Aperil. 25 i ka 9 o ka hora Halawai hou na lii a me ka poe i koho ia. Ninauia ka hana i haawiia ia Hokuanaoa ma, no na aina hoolimalima, Heluheluia na aina hoolimalima, ma Oahu ka hoomaka ana, a mahope, o Kauai, a mahope o Maui nei. ua heluia ka aina, a me ka inoa o ka mea nona ka aina, ia ia no ke dala. E haawiia nae ka hapaumi hookahi i ko aupuni, a hooholo like ka ahaolelo ia mea.

Ninau o G. P. Judd, i ka ahaolelo no na waiwai i kukalaia e auhauia ia hale. i 500 dala no ka makahiki e like me na hale kuai. Ua holo i na lii a me ka poe i kohoia e ~~uku~~ auhauia kela hale.

Ku mai o D. Malo ko Maui Kakukula, Hai mai i kona ike ana i na Kumu, a me na haumana, a me ka hoakaka mai i ke ano o ka na hana ana, a me kona hele ana e Poai ia Maui, hai mai no ia no kona pilikia no ka ae ole mai o na Lunaauhau, e hana i na hale Kula. Eia ka nui o na Kumu a me na haumana mai Maui a Lanai.

Kumu 124. Haumana 4906. Eia na waiwai o ke aupuni i lilo i na kumu a me ke Kahukula, #2.583.52

I ka hora 3 o ke ahiahi halawai hou na Lii Heluhelu ia ka palapala hoopii a Oleloa mai Kauai mai, no ka hoole mai o na kanaka o Moloaa aole e hali i ka laau i Hanalei.

Ua holo ka olelo e huli i ka mea no na ka manao hoohaunaele, a e uku oia e like me ke kanawai. He nui na hoopii o Kauai, aole nae lakou i hoopii mua i ke Kiaaina ua hoopii loa mai lakou i ka ahaolelo Nolaila, ua hoihoi aku ka ahaolelo na ke Kiaaina e hookolokolo ia mau mea apau loa.

Aperil. 26 i ka hora 9. halawai hou na Lii me ka poe i Kohoia A hoakaka o Davida Malo. no kona mau pilikia Ua holo i ka ahaolelo ua hoihoi ia kona mau pilikia na ke Kiaaina e hana.

Mahope iho olaila hai ia na hoopii o Hawaii. he 10 ekolu mea i hoopii mai o Kekiaaina, a me ka Lunaauhau, a me ka Lunakanawai. o lakou na mea i hoopiiia mai e na ekalesia ma na Kailua.

1. No ka keakea pono ole o na Lunaauhau, a me na Lunakanawai.
2. O ka hao wale i ka ia a ka poe lawaia
3 O na elemakule a me na luahine nawaliwali.
4 O ka hele o na mea keiki eha i ka hana
5 O ka lawe wale no i ka ia a ka mea nana Kamalau aku
6. O na poalima lehulehu o ke Kiaaina me na Konohiki.
7. O ka lawe ana a ka Lunaauhau i na kupono oloko o ke ahupuaa.
8. O ka auhau nui ma na aina liilii a me ka aina kanaka ole.
9. O ka hookolokolo pono ole o na Lunakanawai a pau.
10. O ka hopu hewa ana, hewa ana, o na Makai. i kela hewa i keia hewa lapuwale.

No keia mau mea hihia a pau. heluhelu ia ka palapala ao i na Lunaauhau, a me ke Kiaaina, a me ka Lunakanawai. a pau ia kau ka lima o na lii e like me ka manao o ke alii nui e koho i kanaka e hele i Hawaii e hookolokolo i ke Kiaaina a me ka Lunaauhau, a me ka Luna kanawai no keia mau hihia ua holo i na'lii a me ka poe i koho ia O ka malama o Mei ka malama, e holo ai i Hawaii, ua kanaka la. nana no e hookolokolo pono, a ike ia i na olelo a pau. hoi mai oia a hai i ke alii nui a me ke Kuhina.

A mahope olaila, hoakaka mai o Namakeha, i na olelo a pau a na Makaainana ma Wailuku. i hai mai ai no lakou pilikia i ka lilo ana ia Mahune o Wailuku i ka hoolimalima, nolaila, hiki ole ia lakou ke hele ma Lahaina, a hana aku i ko laila paahao. no ka lilo ana i ka hoolimalima, hiki ole ke hana ma Lahaina.

2 Mai Waikapu, a Waihee. eia ka lakou mea hoopii mai. O ka hookahi o ke kanaka, 5 dala ka auhau o ia aina. O ka wahine kane ole ua auhauia no nae kona aina.

Eia kekahi, Heluhelu ia ka palapala hoopii a kekahi poe ma Lahaina, no ka Pakuai ma Lahaina. ko lakou manao e hookapuia na namu hao-

le a pau aohe make namu o ka pono na
kahaole mai no e nana i kana mea
e makemake ai A na kahaole no e
lawe mai i ka lole a ka Pakuai, a me
na mea kuai a pau loa a lawe aku
ka haole i kana mea i makemake
ai a lawe no hoi ke kanaka i ka
na mea i makemake ai.

A heluhelu o Keoni ana i ke kanawai o ke Awawa Lahaina, a ua
pono o ke kanawai. A ua hele na
Davida Malo e heluhelu aku i-
mua o ka poe nana i hoopii mai
a me ke kahi poe makemake, ua
holo ua pono no e pono i ka mea
nana ka mea kanu mai haawi
aku i ka mea namu.

Mahope Kuu mai o Kapaehai
mai he mau palapala hoopii

1 No ka uku oleia o na Makai, i
ka lilo ana o ka lawehala i ka
hana, ua aeia e hana ka lawehala i ka ka Makai.

2 No na keiki hele ole i ke kula a
haalele loa. ua aeia e uku ia
keiki i ke kula o ke kino 1 Dala o ka
makahiki a o ke kaikamahine i
haalele i ke kula e uku i hapalua
i ka makahiki. Ua hooholoia o

na'lii a me ka poe i kohoia, ua ae like like na ke Kiaaina no e hoopau aku i keia mau mea a pau, a nana no e hooponopono aku i na Lunaauhau. a pau ia pau ka manawa ahaolelo.

I ka hora 3 o ke ahiahi halawai hou na'lii a kamailio lakou e huli i Kahukula no Kauai a ua holo o Kaelemākule ke Kahukula, no Kauai.

Ku mai o Kapaehai mai ma ka palapala no kona hele ana ma kona haawina Kahukula o Hawaii, nui ka lilo nui o na haumana ma ka Pope, a me ka hana ino mai o ka pope i na Lunakula o keia aoao. Hai mai oia i ka nui o na Kumu a me na haumana pu ma Kohala, a ma Kona, a ma Kau. 137. Kumu, 3.568. haumana. o na waiwai o ke aupuni a Kapae i haawi ai i na kumu o Kona $1.647.43. Oia ka nui o na waiwai i haawiia mai.

Mahope olaila, hoakaka mai o Davida Malo i kona Kahukula ana, i ka na mau i Kahukula, a me kona hoopau ia Ua aeia e ka ahaolelo oia no ke Kahukula o Maui, a me Lanai. Oia no hoi ka luna maluna o na Kahukula a pau mai Hawaii a Kauai.

Mahope alaila, heluheluia ka palapala a na kumu Pope i palapala hoopii mai ai ia ~~Bt~~ ke alii manuwa Peritania. no ko lakou hoopilikia ia.

A ike o Kamehameha III ia palapala alaila palapala akula ia me ka hai pono aku i na mea apau ana i hoopii mai ai. i ke alii Peritania.

Eia kekahi. ua kamailio no hoi na alii no na Kahukula, hai ole mai i kana hana ana, a me kona hai ole mai i ka nui o na kumu, a me na haumana, a me ke ano ike o na haumana, a me ka hai ole mai i ka i ka nui o ka waiwai a ke aupuni i haawi ai no na kumu ao. A o ke Kahukula e hai ole mai ma keia makahiki aku i ka wa e halawai ai na alii i ka malama o Aperil. 1844. aole e loaa ia ia kona uku. Ua holo keia na na Luna kiekie e palapala hai aku ia lakou.

Aperil. 27 i ka 9 o ka hora halawai hou na alii a me na mea i koho ia. Hoakaka hou mai o Keahonui. i kona manao e uku ko aupuni ia ia no kana hana ana i ka hana o ke aupuni mahope o ke Kiaaina olelo aku ka ahaolelo ma loko kona uku o ko

Kekauonohi waiwai. hoole no o Kealiiahonui. a nui ka imi ana ma ia mea a no ke akaka ole manao ka ahaole e hoolilo ia ia i kokua no na Lunakiekie olelo mai no ia no kona loihi: i Kauai a keia mea hoouna aku ka ahaolelo ia Davida Malo. G.P. Judd la. mahope o laila hoihoi hou aku no ka ahaolelo maloko i ko Kekauonohi no kona uku, no ka mea, ma ka Kekauonohi hana kana i hana ai. Aole ae mai o Kealiiahonui.

Mahope o laila, hoakaka hou ia ka hoopii a ka poe ma Wailuku i hai mai ai ia Namakeha no ko lakou pilikia i ka hoolimalima ana a ke aupuni me Mahune: ua hoihoi ka ahaole na G.P. Judd a me Kamehameha III na laua ia hooholo e like me ka mea pono i ko laua manao ana.

Ua heluhelu mai o Kapae i kekahi palapala hoopii no Hawaii mai, no na koa ahi. Apau ia, pau ka manawa.

Ia la no i ke 3 o ka hora o ke ahiahi halawai hou na alii a me na mea i Kohoia a kamailio lakou no na hapa umi o na poalima a me ka poaha, o ko ke alii nui mau aina. a nui ka imi ana ma ia mau mea. kamailio lakou e waiho

ka poalima nona Konohiki. a ma
ke dala ~~a~~ ma konohi e haawi mai
ai na ke alii. a nui ka imi ana ma
ia mea. a hooholo ia no ia e like me
ka olelo o ke kanawai.

Ua kamailio no hoi lakou no ka
aina o kekahi konohiki ponoi a ke
alii i haawi ai i ka aina nona, a
make ia, kauoha aela oia i kona
hoolina o kekahi alii nae i kamo
i ka ahaolelo e ohi ia no ka hapa-
umi o na poalima a me ka poaha
o ia aina. Aka, o na aina ponoi o
ua alii la a me na aina o kona mau
makua mai a me kona hoahanau
i kauoha mai ia ia, aole e ohi ia
ka hapaumi o ia mau aina.
Eia kekahi. O na konohiki mai ia
Kamehameha ~~II~~ mai. a i make la-
kou, a haawi i ka aina i kekahi
alii e noho nei ma ka ahaolelo i keia
manawa. Aole e koe ka hapa umi
o na poalima, o ia aina e ohi ia no
pau ia pau ka manawa ahaolelo.

Apenil. 28. i ka 9 o ka hora halawai hou
na alii me ka poe i Kahoia. Alaila
heluhelu ia na olelo i hooholo ia
a lilo i mau kanawai.

1. No na aina hoolimalima o kela kanaka keia kanaka, na ke aupuni na e hana a pono. e Lilo na e ka hapaumi i ke aupuni o na aina hoolimalima a pau.

2. No ka hoemi ana i ka aina i keia makahiki. e like me ke kemi i oleloia ma ke kanawai mua. pela ke kemi i keia makahiki.

3. Auhauia ka Ilio me ka Popoki, e uku i ka hapawalu laua i ka makahiki.

4. Ua aeia ka poe i okiia mamua, e mare lakou, a me na wahine ma Kalaoka ae na e hoi mai lakou.

5. Ma Honolulu e hoopuneeia na Pu. i ka 7 o ka hora o ka po ka ni ka Pu mua, a i ka hapalua i hookani ka Pu kope.

6. No ka waiwai i Kukalaia, e uku ia ka hale Kukala waiwai $500 dala.

7. No ka hoemi ana i ka uku o ke tona o ke awa ma Honolulu.

8. No na moku Okohola, ua aeia e kuai wale i ka lole ma uka nei me ke Gute ole, a ina i hiki i ka $200 dala ka nui o ka waiwai a i oi aku mamua olaila, e uku no i ke Gute.

9. No ka palapala hookuu aku i na

moku mai ke Anoa aku.

10. Ua hoololi hou ia mãkahi kanawai uuku. a pau ia i ka heluhelu ia hoohalo like na'lii a me ka poe i kohoia i lilo ia mau olelo i mau olelo i Kanawai no ka aina.

Mahope iho olelo ai mai o G. P. Judd. i na'lii ma ka pono a ke Akua, a me kana olelo hoakaka mai i kona aloha i na'lii a me kona kaumaha nui i ka lilo ana o ke aupuni ia Peritania. Mahope olaila, olelo mai o Davida Malo, ma ka pono no a ke Akua, a pau ia pau ka manawa ahaolelo. hoihau na'lii i ka hana ia la.

No ka hoi ole mai o na Luna, nolaila na hoopaneeia ka Ahaolelo no ka makahiki 1844.

1845

Honolulu Oahu Ko Hawaii Paeaina
Maunasilika
2 o Apeila 1845

Akoakoa na Lii o ka ahaolelo no ke Aupuni

Paki
Konia
Leleiohoku
Keliiahonui
Keohokalole
Kekuanaoa
Keoni Ana
Hapai
Ioane Ii
Kalama
G.P. Judd
Kekauluohi
Kamehameha III

ka poe i hiki mai

Poe i noho
Kekauonohi mai
Luka — i Hawaii
Kanaina — i Maui
Kakauolelo Kapena — i Maui
Mr. Richards i Maui

Kaulahea me Kaauwai mau hope Kakauolelo.

Ia Ioane Ii ka pule

Hoopukaia ka manao e imi i mau alii naauao e hui mai me keia ahaolelo, no ka mea ua make kekahi poe

Hooholoia keia manao a o ka poe e komo ana, hookiekie iki ae ko lakou alii ana

1 Kohoia o Iosua Kaeo aohe mea nana i hoole

2 Kohoia o Iona Piikoi aohe mea nana i hoole

3 Kohoia o Iona Kapena aohe mea nana i hoole

4 Kohoia o Kaisara Kapaakea aohe mea nana i hoole mai

5 Kohoia o Beneki Namakeha aohe mea nana i hoole

6 I Kohoia o Paulo Kanoa aohe mea nana i hoole mai

Ua pau keia poe i ka palapala ia aku e lohe ai i ko lakou koho ana

Hora 2 hoopau ia apopo halawai hou

Honolulu 3 Aperila 1845

Hoomakaia ka hana o ka imi i poe hou e komo ai i ka ahaolelo. Akoakoa na Lii i ka ahaolelo o ke Aupuni i ka hora 10 o Kakahiaka Eia malalo nei na inoa o na Lii i hiki mai

Paki
Konia
Keliiahonui
Keohokalole

Kekuanaoa
Keoni Ana
Hapai
Ioane Ii
Kalama
Kekauluohi
Kamehameha III
Kaeo
Piikoi

Hooholoia na manao e ka poe i hiki mai i ka ahaolelo no ka poe i kohoia e komo mai ana e olelo pu me na Lii i ka pono o ke Aupuni a me ka pomaikai o ka lahuikanaka Hawaii

Ua kohoia o Namauu e na Lii ana ke kakau ana i na ~~papa~~ lala liilii i kohoiaii aole mea hoole

Kohoia o J. Y. Kanehoa e na Lii e komo mai i ka ahaolelo no ke Aupuni aole he mea nana i hoole

Pau ka Ahaolelo a na Lii i ka hora 2 ahiahi a i ka la 4 o Aperila i ka hora 10 o kakahiaka e ahaolelo hou ai no ka hooilina o J. A. Kuakini me ka hooponopono i ko laua mau waiwai

Honolulu 4 Aperila 1845

Akoakoa na Lii i ka Ahaolelo no ke Aupuni

Eia ka poe i noho

1 Leleiohoku Mai

2 Keohokalole "

3 Keoni Ana "

4 Iosua Kaeo "

Hoomakaia ka hana a heluheluia ka palapala a Wm P. Leleiohoku, e noi mai ana e waiho ka hooponopono o ka waiwai hooilina o P.A. Kuakini, a ola ia, ae ia e ka Ahaolelo ia manao.

Hooholoia ka manao e waiho i ke ola o na Lii, no ka nui o ka poe mai, alaila halawai hou na Lii, ma Maunakilika nei, a eia na hana i waihoia no ia la.

1 Hooponopono no ka waiwai, a me ka hooilina o P.A. Kuakini

2 Hooponopono no ka waiwai, a me ka hooilina o Timothy H. Kamalalehua.

A ina i makaukau ole ia mau hana, alaila o ka hoike o na Kiaaina i ka waiwai a pau o ke Aupuni.

Noho ka poe i kohoia aole i makaukau no ka mea aole lakou i akoakoa mai, A i ka hora 12 pau ka Ahaolelo.

Ahaolelo Hou ana
Maunakilika Mei 6 1845

Akoakoa hou na Lii no ka olelo ana mai o ka Moi Eia ka poe i hiki mai

M. Kekuanaoa √
A. Paki √
M Kekauonohi √
Keoni Ana √
Keohokalole √
Alapai ~~moi~~
Konia √
Ioane Ii √
I.Y. Kanehoa √

Keliiahonui √
Leleiohoku.
Kalama .
Kamehameha III √
Namauu √
Piikoi √
C. Kanaina √
Kaeo √
H. Kapaakea √

Heluheluia ka olelo no ka halawai Aperila 4 mai laila mai ka waiho ana a hiki i keia la

O ka Hooilina o Timothy Haalilio ka hana. Hoohikiia o Wm Richards alaila olelo mai i ke kauoha e like me kona kakau ana ma ka Buke hoomanao ma ka Moana Penei

I ka la Sabati Nov (24) 4 1844 I mai o T. Haalilio ia'u Ua nawaliwali au, aole paha wau e ike hou aku i ka aina. I aku au ia ia, "Aole au kauoha na na 'Lii," I mai oia he kauoha no E i aku oe i ke Lii eia ko'u manao nui o ko'u Makuahine. I ko'u manao aole pono ia ia ka aina, ua luahine, O ko'u makemake he uku makahiki kona. O ko'u manao i ka aina ua hoike aku au i ke Lii mamua o kóu holo ana mai, ua lohe ia. Ua manao no au mamua no Haleokekoi kóu wahi, aka ua ike au ia ia he keiki kolohe Ina i pono oia, makemake au nona kóu wahi a me kóu waiwai, aia no nae i ke Lii. O kóu mau pahu, a me káu mau mea liilii no ke lii no ia, aole o'u manao no hai. O na Apa lole nae no kuu Makuahine. Ina manao lakou no Hana aia no ia lakou ia

Hookikiia o G. P. Judd olelo mai la ua kakau o T. Haalilio i kana kauoha, ua like me ka olelo maluna, ua nalowale nae ka palapala.

Hookikiia o Keoni Ana a me Charles Kanaina, olelo mai ua maopopo o ke Lii ka hooilina.

Hooholoia o Kamehameha III ka Hooilina o T. Haalilio, aohe mea i hoole mai. Alaila kamailio nui i ke ano o ka haawina o kona Makuahine, A o ka nui o ka uku i manao nui ia he $240.00 aia no nae i ke Lii. Alaila kakau ke Lii i na Lunawaiwai o ke Aupuni. Penei.

Ina Lunawaiwai o ke Aupuni

Eia kóu manao ia oukou, e uku mai oukou ia Eseta Kipa ka Makuahine o T. Haalilio i ka mea i mahalo nui ia, a ua make noi ia. Iwakalua dala maoli o ka malama a hiki wale aku i kona wa e makeai.

O ia kou aloha i ka mea i make

O wau no ke 'Lii

Pa Ioane Ii
G.P. Judd
P. Kanoa

Kamehameha III

Hoikeia ka manao e hoohiki o Mr Rikeke, aka kanalua oia. Imai aia i Lahaina kekahi palapala ano hoohiki a waihoia keia

Hooholoia, aia i ka la apopo halawai hou, hora 10, o Kakahiaka, e hooponopono ai i ka hooilina o I.A. Kuakini.

Maunakilika Mei 7 1845

Halawai na 'Lii — Pule —

a pau ia alaila heluheluia ka olelo no ka hana i nehinehi. hooholoia.

Heluhelua kekahi mau olelo kauoha a Kuakini. Aka o ka mea ua kakauia Aperila 17, 1844 a waihoia mai ma ka papakaukau o ka Ahaolelo e Leleiohoku me ka i ana mai oia he kauoha a Kuakini.

Hoohikiia o Kanuha,

Ninau o Kamehameha III. I ka manawa hea ke kakau ana o keia palapala i ko makou hiki ana aku anei, aole mamua aku o ko oukou holo ana ae i Hawaii ua kakauia ma ka Papa Pohaku aole nae i kakau o Kuakini i kona inoa, a hoi ae o Leleiohoku ma, unuhiia e Leleiohoku laua me Kauwahi ma ka pepa. Ua kakau anei o Kuakini i kona inoa ia manawa? Aole mahope wale mai nei no ke kakau ana o ka inoa. He ike no anei ia i kona manawa i kakau ai i kona inoa? He ike no ka maka, me ka haalulu, a me ka uwe nae.

Pehea la kona kakau ana i kona inoa? ala paka iluna? moe paka i lalo? Moe ilalo ke alo, a kau ia na palapala ma ka papapohaku, ua uhiia i ke kapa a pulou, me ka uwe a kakau i kona inoa.

E hia mea i ike i kona kakau ana i kona inoa? Elua maua hookahi mea e; o Pilani, Heluhelu anei oia i ka palapala a kakau iho i kona inoa? Ae ua heluhelu no, me ka naauao, a pau kakau i kona inoa. a o kekahi palapala hoole mai iau me ka i mai ua pono no keia, oia ka lua o ka palapala. Heaha ka lua o ka palapala? O ke kauoha mua no ia, aka aole nae i kakau oia i kona inoa ma ia palapala Aole anei ana olelo he ponoole ka lua o ka palapala? Aole, o ka olelo wale ana mai no he pono no kela palapala. Nawai i kauoha ia oe e lawe i kela palapala, e kakau i ka inoa o Kuakini nau wale iho no anei? Aole, no ka mea, ua olelo mai o Kuakini iau, ua kakau ia auanei ka olelo i kakauia ma ka papohaku i ka pepa. Ae aku au, ae, ua kakauia e Kauwahi ma lalo o Leleiohoku ma ka pepa, me ka inika, oia kou kuleana i lawe aku ai i ka palapala e kakau i kona inoa. A no hea ka nui o ka poe i kakauia ma keia palapala kauoha? he poe ike pono i ke kakau ana. Ma ka olelo ma ka Papapohaku a Kuakini i ka~~k~~kau ole ai i kona inoa

Hoohikiia o Ioane Ii

Ua ike oe ia Kuakini? Ae. Ua ike oe i kona lima ma ke kakau ana? Ae, i kou ike i na palapala a pau mamua i hiki mai, aneane like me keia, aka, i kou ike maopopo ana, ua ano okoa ae, no ka mea, ua ike au i kona lima i ka wa ikaika he maikai, aka ke pahaohao nei au i kona lima mai, he ano okoa. He oiaio anei o ko Kuakini lima kela, i kakauia i ka la 1, o Feberuari 1844. Ae. Pehea ka lima ma ke kauoha. Ua ike au ma na palapala e ae, e like no ke kakau ana me ia, aka, aole au i ike pono i ko Kuakini kakau ana.

Hoohikiia o Davida Malo

Ua ike pinepine paha oe i ka lima o Kuakini i kona kakau ana. Ae. No Kuakini anei keia lima. Elua mea au e kanalua ai, o Gov. Adams ka mea i maopopo iau nana, aka, o ka Na a me Kuakini, ka mea aole i maopopo iau

Hoohikiia o A. Paki

Ua ike pinepine oe i ko Kuakini kakau ana i kona lima. Ae. Nana oe i kona lima ae, ua ike au, o kona lima no ia.

Hoohikia o Naheana

He kanaka oe no Kuakini. Ae. Heaha kau hana He malama waiwai. He kakauolelo oe. Aole, aia no i kona kakau mai, alaila ike au. Ua ike pinepine oe i kona kakau ana ma ka pepa. Ae. Ina e kakau o hai, i ka inoa o Kuakini, maopopo anei ia oe, aole nana. Ae, he maopopo no iau ke kakau me ka inoa Haole ona, a ka inoa e kakauia Kuakini, aole maopopo iau na Kuakini. O kona lima anei keia. Ae paha, he wa okoa keia, no ka mea, ua nawaliwali, i ke kakau ana i keia lima, ma keia palapala, a he wa ikaika hoi kau i ike ai, nolaila ke pahaohao nei au. Manao anei oe na hai i kakau i keia lima o Kuakini. Oia iho la no paha o ko Kuakini inoa keia, he okoa ka wa ikaika, he okoa ka wa nawaliwali, malie no ka wa mai keia.

Hoohikia o Kapohaku

He kanaka oe no Kuakini. Ae. Heaha kau hana. O ka malama i ka waiwai a me kona mea a pau. Ua ike pinepine oe i ko Kuakini lima. Ae, ua ike pinepine au, nana e kakau i kekahi palapala, a kakau iho oia i kona inoa. Ina ike oe i kona lima maopopo anei ia oe, nona ponoi, a no hai paha. Ae, no Kuakini keia lima ma ka palapala kauoha. Aole hai mai o Kuakini ia oe, ua kakau oia ma ka palapala kauoha. Aole. ~~Aole oe i lohe~~

~~ia ai a pela no na Lunakanawai~~. Pau ia hana.

Hooholoia ke pihi hou no ka poe i komo i ka Ahaolelo a me ka poe Luna nui o ke Aupuni, a o ke pihi Kamehameha III no na mea a pau e pili ana i ka oihana Koa; a no na Luna e ae hoi, a no na kanaka o ke Lii.

Hooholoia ke kapa no ka Ahaolelo he pupuamoa maoli, a me ke pihi hou

Hooholoia ka manao no na hora hana, mai ka hora 10 kakahiaka a ka hora 1 a ina pilikia hiki i ka hora 2

Hooholoia ka manao i na e makaukau ke kokua no M. Kekauluohi alaila o ka hana ia o ka la Apopo. Pule a hoi mai na Lii a pau.

Maunakilika

Honolulu Mei 9 1845

Halawai na Lii — Pule — a heluhelu ia ka olelo i nehinei, a pau ia, alaila he hooponopono no na Hoike o M. Kekauluohi i lilo i Hooilina no P. A. Kuakini.

(Davida Malo, Hoohikiia

Olelo mai la. I ka malama o Novemaba 1844 niele aku la oia ia ia no kona hooilina, hoole mai la oia me ka huhu, aole ia i hoike mai. I mai la e haawi au i na haneri dala Ekolu a me kanalima, a me ka Bipi i ke Lii ia Kekauluohi. Hoole aku au, E haawi au i ka hoailina i lohe nuiia ia Leleiohoku. O Kona ka Hope Kiaaina, a me na aina a pau o kona Makuakane aiu e malama nei. A i kekahi la ae, ninau o Kekauluohi ia Kanuha i ka palapala. Aole a oukou palapala kauoha a Kuakini. Ianai, he palapala no ua hanaia, aia no iau, aole nae he olelo oia palapala, O ka kakou palapala manao nui, o ka palapala ia G. P. Judd. O ka palapala ia i kau ai ka inoa, na Maewa i kakau. Aole i olelo o Kanuha he palapala inoa ole ka ia ia— O ka Olelo . . mai no ke mea ole ka palapala ia ia, aia ia Kauka ka oiaio. Ike au ia Kaupena e lawe ana i ke dala, ninau au, a olelo mai na Kekauluohi. O kau i ike o ka hoihoi a Kekauluohi i ke dala ia Kaupena e waiho i ka pahu.

I ka 3 o ka la o Sekemaba make o Kuakini. A hebedoma, e noho ana makou, o Naheana, Malo, Kuakini, o Kekauluohi, Kealoha, a me kekahi poe e ae olelo o Kuakini iau (Davida) "Eia ka waiwai a olua a Kekauluohi— o ka palapala oia ka helu o na dala $19.000. lilo ka palapala ia Kekauluohi, a komo i ka pahu. Aole au i lohe i ka lana kamailio ana.— Kakau au i palapala penei paha. Ua haawi au ia Kekauluohi he mau dala 19400. lawe ia Kuakini e kakau, ua hiamoe; aole i haliia aku i ua palapala la ia Kuakini; i kou ike, hakao au i loko o ko Kekauluohi pahu, ia lakou no ke ki. Aole au i ike i ka la i lilo ai na ki o na pahu dala ia Kekauluohi

Kanuha Hoohikiia

Lohe au i ka ninau ana a Davida ia Kuakini i ke kalo, a me ka Bipi ia ia. Inai o Kuakini aia ia Kekauluohi. Pehea o Leleiohoku? Ua akaka ia ia kona, o ka Hope Kiaaina, a me ka waiwai o kona Makuakane. A i ke 3 o ka la mamua o ka make ana, kiiia mai au e helu i na dala, a lohe au ia hai, e lilo ana ia Kekauluohi; Olelo no au ia Kekauluohi he mau palapala iau, ua kau ia ka inoa ma kekahi, a ua kau ole i kekahi, aka, aia ka palapala ia Kauka, he mea ole ka palapala iau; A make — e waiho ana no ke ki o na pahu ia Naheana

Maunakilika Honolulu
10 Mei 1845

Halawai ka Ahaolelo — Pule

Hapai hou ia ka hana, no ka hooilina o I. A. Kuakini

Naheana Hoohikiia

Olelo o Kuakini iau, a ia Kanuha, a me Kapohaku ~~E~~ Ka waiwai o ka Papu no Leleiohoku, E haawi i ke dala ia Kekauluohi mamua o kona make i kona wa e maulaawa ai.

I ka wa kokoke e make kii iau, ninau pehea la ka hana, i aku la au, aole i paa. I mai, e wikiwiki, ke hoopaapaa nei o hoopaapaa. Haawi o Kuakini i ka palapala, ninau ia Kekauluohi: Auhea kou kanaka. Ei ae no. Eia ke dala, o ka pokeokeo o olua. O ke dala ana, me na keiki ana. Ekolu ou manawa i lohe ai ia kua. Olelo o Auhea nana ke dala, a me na keiki ana, lohe pono au ia olelo. Olelo o Kuakini iau, o ke dala no Kekauluohi, a no na keiki ana.

Kealoha Hoohikiia

Ninau o P.A. Kuakini ia Naheana i ke dala i mai, ke hoopaapaa nei o Kamuka. A mahope, ninau au ia P.A.K. I mai o ke dala, no na Moopuna ana a —— Olelo o Kamuka aole o ka palapala ia ia. Aia ka palapala hopohopo i ka haole, aole i hoole o Kamuka i ke kau ana (o ka inoa) o Kuakini ma ka palapala ia ia.

Hooholoia ka olelo e koho ke Lii i mau Luna elua e hele aku ia Kekauluohi, e ninau aku i kona manao i ka hooponopono i ke dala ke lilo ia ia.

Kohoia o Mr. Rikeke, a me Ioane Ii

Hoohiki laua e hai mai me ka oiaio i ka laua lohe ana mai ia Kekauluohi mai. Hele akula, a hoi mai, olelo mai o I. Ii penei. I ko maua hiki ana ma laila olelo o W.R. ia ia. Eia ko maua i hele mai nei e ninau ia oe i ke dala, ke kali nei ka hooholo i ka olelo o na hoike, a akaka kou manao ~~no~~ ke lilo ke dala ia oe. Penei kou manao. E lawe mai a hiki i ke Lii, — e hoolaa mua i 1/10 no ke Aupuni o ke Akua, a ina manao ke Lii e lawe i ½, o ke Koena, alaila au e puunaue like i ke Koena mawaena o na Keiki, elima o Victoria, o Mose, o Liholiho, o Lota, a o Wiliama.

Hooholoia ka olelo penei

Iko makou imi ana no ke Kauoha a Kuakini, ua akaka ia makou

1. O ka palapala i kauia ka inoa o Gov. Adams Kuakini i ka la 17, o Aperila 1844 oia ke Kauoha oiaio a Kuakini.
2. Aole i komo na tausani dala i loko oia kauoha, no ka mea, ua hoakakaia ma ka olelo e
3. Ua manao makou ua akaka ua akaka olelo a na Hoike, penei, eia na dala au, a me au mau Keiki.
4. E haawiia ke dala ia Kekauluohi; a na laua e hooponopono me ke Alii, e like me ka Kekauluohi i olelo mai ai i na Luna.

Hooholoia ka manao o ka waiwai a I. A. Kuakini i haawi ai ia Kekauluohi oia ka hana o ka la noa

Pule — Halawai hou i ka la noa, hora 10 kakahiaka.

Maunakilika

Mei 12, 1845

Akoakoa na Alii — Pule — Eia na Lii i Hiki mai

Mataio Kekuanaoa
A Paki
M Kekauonohi
Keoni Ana
Keohokalole
Konia
Ioane Ii
Kanehoa
Keliiahonui

Kamehameha III
Namauu
Piikoi
C. Kanaina
Asa Kaeo
Kapaakea
Wm Richards
G. P. Judd

Eia ka poe i noho

Alapai mai
Kalama mai

Leleiohoku hiki ole mai ua kikoia

Hoomakaia ka hana, o ka waiwai a J. A. Kuakini i haawi ai ia Kekauluohi oia ka hana o keia la.

Hooholoia ka olelo no ke koi ana mai a Kekauluohi i ke kumu i hoopaa iai o ke Aupuni i ka waiwai ia lana, a ua hoaponoia ke Aupuni ma ia hana, a ua hoopauia koi, aole he olelo i koe, no ia mea, aka e lilo ka hooponopono ma ka waiwai maoli oia ka hana.

Hooholoia ka palapala a Kuakini i kakau ai i kona inoa, oia ka palapala kauoha oiaio

Hooholoia ka olelo, o ka palapala kauoha a J. A. Kuakini, e olelo ana, penei "a me au mau moopuna", eia na inoa, o Mose, o Lota, o Lihoiho, o Victoria, o Wiliama.

Hooholoia ka olelo o ka palapala kauoha a Kuakini, e olelo ana penei: "a me kuu Kaikamahine," eia ka inoa o Kekauluohi "a me kuu Alii," eia ka inoa Kamehameha III, "a o kuu keiki," o Leleiohoku ka inoa.

Hooholoia e heluhelu i ka waiwai ponoi o I. A. Kuakini; a heluheluia aole i pau.

Hooholoia ka manao e koho i kekahi mea e hele e imi i ka poe i ike pono i na waiwai o Kuakini, mai kela mea, keia mea mai, a me ko Kuakini waiwai ponoi.

Hooholoia o ka hana o ka la Apopo ka hooponopono no ka waiwai o I. A. Kuakini. Pau i ka hora 2, Hora 10 kakahiaka halawai hou.

Hale Ahaolelo
May 13, 1845.

Halawai na Lii i ka hora 10. — Pule — a heluheluia ka olelo no na mea i holo i nehinei, a me ka mea i holo ole.

Hooholoia ke koho i na Luna Ekolu o I. Ii, o Charles Kanaina, o Wm. Pitt. Leleiohoku, e hele e ninau pono i ka poe i ike pono i ka waiwai o kela mea keia mea i haawi mai ia I. A. Kuakini; a me kona waiwai ponoi nohoi.

Hooholoia o ka hana a na mea ekolu i kohoia, eia ia, o ka Aina, o ka waiwai, a me na hale.

Hooholoia ua pau ka hana o keia mau mea o ka hooilina o P.A.K. a hiki i ka wa e pau pono ai ka hana a na mea ekolu, i hoounaia aku ai, e hooponopono, a i na e pilikia na Lii no ka noi ma ko lakou wahi, alaila e kohoia na mea nana e hooko.

Hooholoia ka olelo no ka hana a ke Alii nui, i ka poalua i kona wa e hele mai ai me kona ano e Alii e hai mai i kana mau olelo a pau i loko ka poe hanohano a pau o ke Aupuni.

Hooholoia ka olelo e hai mai o Mr. Richards i ka lana mau hana i hele aku nei, aole nae i pau.

Hooholoia o ka hana o ka la Apopo oia ka hana a ka poe i kohoia e hooponopono i ka waiwai o P.A.K. noho wale na Lii e ae.

Hale Ahaolelo
May 15. 1845.

Halawai na Lii i ka hora 10. — Pule.
a heluheluia ka olelo no na mea i hooholoia i ka la 13.

Hooholoia e na Lii iloko o ka Ahaolelo, ua holo maikai ke ano nui o na mea i hanaia i ka la 13, o keia Mahina

Hooholoia e na Lii, o ke koena o ka Mr. Richards ma hana i hele aku nei, oia ka hana o keia la, aole nae i pau.

Hai mai o G. P. Judd i ke ano a pau o ko ke

Alii hele ana i ka poalua me kona nani a pau, a me ka poe he nui e noho ana ma ka hale i Hoomakaukauia e hoolohe i ko ke Lii manao.

Haiia o ke dala Keleawe, o ke dala Pepa oia ka hana o ka la Apopo hora 10, a ua hooholo na lii a pau Pule, Hoopau

Honolulu May 19th 1845

Halawai na Lii o ka Ahaolelo kiekie o ka Pae Aina Hawaii ma Maunakilika. Pule. a pau ia, heluhelu ia na olelo i hooholoia i ka la 15, o keia Mahina, a pau ia, kii ia ka poe o ka Ahaolelo Elua, oia hoi ka poe i kohoia e na Makaainana, a hele mai lakou a huipu me na Lii maoli o ka aina.

Alaila hoakaka mai o G. P. Judd, i ke ano o ko ke Lii hele ana mai iloko o ka hale Kukala i ka poalua.

I ka hora 12 komo ke Lii

E hooponopono e i ka hale halawai e like me ka palapala i kakauia malalo nei, penei.

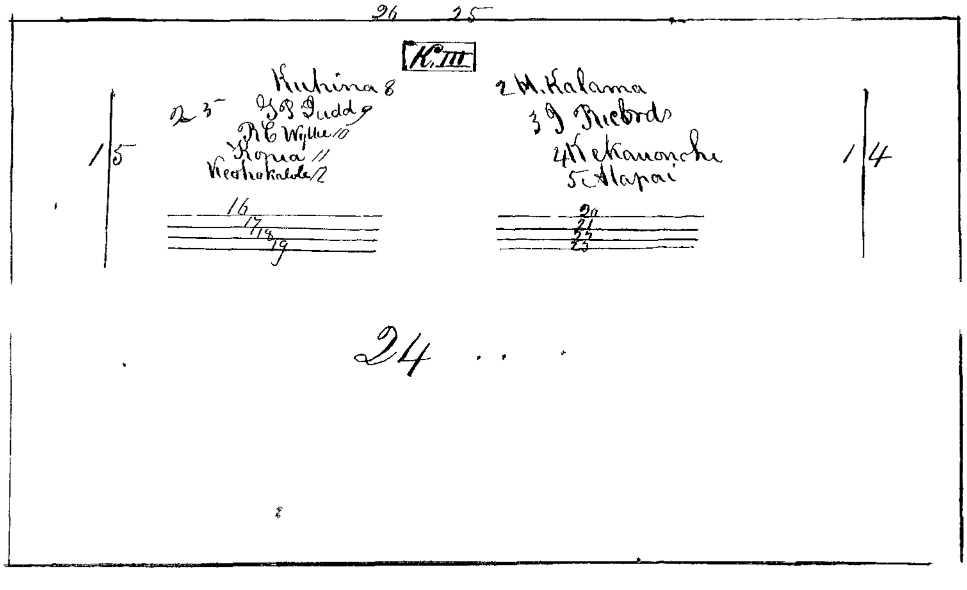
26
25
K. III
Kuhina 8
2 3
G P Judd 9
R C Wyllie 10
Kona 11
Keohokalole 12
2 M. Kalama
3 J Richards
4 Kekauonohi
5 Alapai
1
5
1
4
16
17
18
19
20
21
22
23
24

16 Alii Ahaolelo
17 Alii ahaolelo
18 Alii Kamalii
19 Luna Aupuni
20 Poe i Kohoia
21 Kanaka makahano nano
22 — " — "
23 — " — "
15 Na Kanikela
14 Na Lii Manuwa
24 Kanaka makahanohano, a me na haole
25 Wahine haole

o na Lii maoli ka poe i komo i ka Ahaolelo, ma ka aoao akau, o ke Lii, a me ka poe i kohoia e na Makaainana ma ka lima hema o ke Lii, a me na Lii Wahine i komo i ka Ahaolelo ma ko ke Lii alo, a me ko G. P. Judd ma ano e ku ana ma na avao o ke Lii Hanohano Kamehameha III, a me na Lunanui o na aina e, ma ka aoao akau o ke Lii mahope o na Lii i komo i ka Ahaolelo, a me na Lii manuwa ma ka aoao hema o ke Lii, mahope o ka poe i kohoia e na Makaainana, e pili ana ma ka paia, a me na keiki Alii, ma o aku o na Lii i komo i ka Ahaolelo, a pau ia, Hoakakaia ka palapala kokua mahope o ko ke Lii hai ana i kona manao, i ka poalua, a ua holo maikai i na Lii a me ka poe i kohoia na olelo a pau o ua palapala la.

Hooholoia e na Lii, a me ka poe i kohoia, e lilo o Keoni Ana, i mea nana e hooiaio, i na pono a pau o ka ke Lii olelo ana, a me ka heluhelu i ka palapala ma kona lima, a me ka hai i kona ano maopopo.

Hooholoia e lilo o Ioane Ii, a me Mataio Kekuanaoa i mau mea kokua mahope o ka Keoni Ana olelo ana, e hai ana laua i ka nui o na pilikia, a me ka lokomaikai o ke Akua Mana loa, i kona haawi ana mai i ke Kuokoa ana o keia Aupuni, mai na Aupuni i oi aku ka ikaika a me ke oolea, a me ke akaka ana o K. H. M. K. III ke Lii

Hooholoia e na Lii a me ka poe i kohoia, e lilo o Moses Kekuaiwa i mea nana e paa i ka laau palau, a me ka Ahuula maluna o kona ai, e hele ana ma kekahi aoao o Kamehameha III, a o Lota Kamehameha hoi e lilo ia ia ka paa o na kahili elua, a me ka Ahuula maluna o kona ai e hele ana ma kekahi ~~avao~~ o Kamehameha III, a o ke Lii Wahine mahope, o G. P. Judd, ma kona hema o Robert C. Wyllie, a me John Ricordz mahope.

Hooholoia e na Lii, a me ka poe i kohoia, i ko ke Lii wa e puka aku ai, ma ka puka makai o Maunakilika nei, oia ka wa e huki ai ko ke Lii hae ponoi, a me ka hae o ka aina iluna ke keokeo, a ilalo ka ulaula, a e kipu aloha ka Papu o Honolulu i 21 Pu, a me ka manao o ka moku Manuwa Beritania i 21 Pu kona e akaka ai ka mahalo i ke Lii, a e ku lalani na koa mai ka hale halawai mai, a Maunakilika, ma kekahi aoao, a ma kekahi aoao me ka pilikini ana, a i ke komo ana o ke Lii i ka hale halawai ku mui na mea a pau, i akaka ko lakou aloha i ke Lii.

Hooholoia e na Lii, a me ka poe i kohoia, e lilo o A. Paki, i mea nana e olelo i na Lii, o ka Ahaolelo, a me ka poe i kohoia, penei, ina i pono na olelo a pau a oukou i lohe ae nei e ku, a kau mui na lima.

Pau ka hana a na Lii, a me ka poe i kohoia, i ka Hora 1, Pule a hoi mui na Lii.

He Buke okoa, ~~malalo~~ mai keia la aku. Buke Helu 2

hekakau hewa ka olelo ma-kaia Buke mai keia aoao a hiki i ka pau ana.

Honolulu May 20 1845

~~Halawai na Hale Elua. Hele mai ke Lii e like me ke ano o ka palapala i hooponopono mua ia.~~

~~Heluhelu ka Moi Hanohano Kamehameha III i kana palapala, e hoakaka ana i ka pono o ke Aupuni, a me na hana a pau e pono ai ma keia hope aku.~~

~~Auhea oukou e na Lii Ahaolelo, a me ka poe i koho~~

~~ia i na Makaainana.~~

~~Ua kii aku maua ia oukou e Ahaolelo pu kakou no na mea i pili i ka pono o ke Aupuni.~~

~~I ka maua hana ana i ka hana i pili pono ia maua, ua hoonoho maua ia G.P. Judd i mea kokua ia maua ma na mea iloko o ke Aupuni, a ua hoonoho no hoi maua ia Robert. C. Wyllie i mea kokua ia maua ma na mea i pili i kona aina e, a ua hoonoho no hoi maua ia John Ricords i mea kokua i na Lunakanawai ma na mea a pau i pili i ka hookolokolo ana, no ka pono.~~

~~Ua kauoha aku au i kuu mau Luna kokua e hoike ia oukou i ka Moolelo no na mea a pau i pili i ka lakou hana.~~

~~Ua ae akaka mai o Amerika Huipuia, a me Beritania, a me Farani, a me Belegiuma, i ke Kuokoa o keia Aupuni. Ua oluolu mai ka olelo a ko laila mau Alii.~~

~~Ua makemake maua e noho maikai a kuikahi me ko na aina a pau, a e hana like aku i na kanaka o kela aina keia aina.~~

~~I ko maua noonoo ana i keia, ua manao no maua e pono ia oukou e kukakuka no ka hooponopono hou ana i na Aha hookolokolo, a e mahele pono paha i na hana, a e hooponopono i na Kanawai.~~

~~Pono ia oukou e imi hou i kanawai no na Halekuai, no ka noho aina, no na palapala moku, no ka hooponopono ana i na Awa, no na Dute, no ka uku o ka poe hana hewa, i mea e pau ai ka hana hewa ana, a no na aie i hoopaapaaia, a e hooponopono hou i ka Au-~~

~~hewa o ke Aupuni.~~

~~Na ka maua mea kokua iloko o ke Aupuni e hoike aku ia oukou i ka nui o ke Dala e pono ai i ke Aupuni i keia Makahiki.~~

~~E imi oukou me ia mau mea me ka malama pono i ke Dala e like me ka mea kupono i ka noho ana o na Kanaka.~~

~~Ua makemake maua e imi oukou i mea e maopopo ai ka emi ana, a me ka Mahuahua ana o na kanaka, a e imi hoi i mea e nui ai ka pono, a me ka pomaikai o na kanaka o keia pae Aina.~~

~~I ko maua manao ua ka mea i oi o ka hoomalu i ka pule i ke Akua; a e hoolaha aku i ka pono, a me ka palapala, a nolaila pono ia oukou e imi i ka mea e malu ai, a i mea hoi e laha nui aku ai ia mau Mea iwaena o na Kanaka o keia Aina, a me na kanaka o na Aina e, e noho la maloko o ko kakou Aupuni.~~

~~Ua akaka ia maua, o ka olelo a ke Akua, ka pohaku kihi o keia Aupuni, oia hoi ka mea i komo ai kakou iloko o ka lahui Aupuni kuokoa o ka honua nei.~~

~~Nolaila ua paa ko maua manao e hoomalu i na kanaka o maua malalo o ka Haku, a i ka hoopai ana i ka hewa, ke manao nei maua e hui ka pono me ke aloha, a e uku maikai aku i ka poe ikaika i ka hana, a me ka mea i pono.~~

~~O ka Mea Mana i noho alii maluna o na Aupuni a pau, ua lokomaikai mai oia iau i kou manawa pilikia i ka hoihoi ana mai i ke Aupuni iau, me na mea pu e mau ai ke kuokoa ana.~~

Nana hoi e kokua nui ia oukou i ko oukou imi nui ana a nana hoi e hoomalu ia oukou, a me kou poe kanaka a pau.

Alaila ku mai la o John Young heluhelu i ka palapala o na olelo ae like elima, penei;

Ikaakoakoa ana o na Lii a me ka poe i Kohoia, noonoo lakou i ke ano o keia halawai, a me ka like ole loa me kela halawai ana mamua, a hooholo lakou, i keia olelo.

1. Ua kupono i na kanaka o keia Aina, ke aloha i ke Akua Mana loa, ka Moi o na Moi, ka Haku o na Haku, ke Alakai o na Lii, no kona malama kupanaha loa ana i keia Aupuni i ka wa i pilikia ai, a aneane lilo loa i na Lii o ka aina e, ka pono a me ka maikai o ke Aupuni kuokoa Nolaila e hoolilo ia ka la 31 o Iulai o keia makahiki i la hoomake oiaio, mai Hawaii a Niihau, i la e hoike aku ai i ke aloha imua o ka noho Alii o ka mea Lokomaikai a Ahonui.

II. Malalo o ke Akua, ua kupono ke aloha o na kanaka o keia Aina i kana kauwa, ke Lii Lokomaikai loa, ia Victoria ka Moi Wahine o Beritania a me Irelani, no kona manao pono, a me ka manao oluolu ana o ka Moi, i kona hoolohe ana i ka olelo noi a ke Lii o keia Pae Aina i kakauia i ka la 25 o Feb. 1843, a hoikeia imua o na kuhina o ka Moi Wahine na Luna Hawaii.

III. Ua kupono i ko Hawaii pae Aina ke aloha i na Luna o ka Moi i hoouna aku ai, no ka ikaika a me ke akamai o ka hana ana i ka hana nui a ka Moi i haawi aku ai i kona mau Luna.

IV. Ma ka inoa o na kanaka a pau o Hawaii nei, ke

E nana oe ma ka Buke Ahaolelo
1845 no kau mea imi ai.
5 Iulai Hoike ana o C. Kanaina a me M. Kekuan
i ka olelo Hooilina o Kekauluohi.

16 " Hooholo loa ana i ka olelo Hooilina
a Kekauluohi.

John Wm. E. Maikai

hoike aku nei keia poe i ke aloha maikai, i na Lii o Amerika Huipuia, a me Beritania nui, a me Farani, a me Beregiuma, no ko lakou ae koke ana i ke kuokoa o keia pae Aina, a pela i hookomo ai ia lakou iloko o na hanauna o na lahui Aupuni.

V. E pai ia keia mau olelo ma ka olelo Hawaii, a me ka olelo Beritania, a e kauia maloko o na hale Ahaolelo elua, ka hale o ka poe Kiekie, a me ka hale o ka poe i kohoia.

Na ke Akua e malama mai i ka Moi.

Alaila ku mai o Ioane Ii a olelo mai e kokua ana mahope o na pono a Keoni Ana i hai ai, a pau ia, alaila ku mai o Kekuanaoa olelo mai no i na olelo e ae ia ka hooholo oia mau pauku, a pau ia, ku mai o Paki hooholoia iho la, aole mea nana i hoole mai, a pau ia, alaila hoi aku la ke Lii, a kohoia o Ioane Ii, a me A. Keliiahonui, a o Alapa i poe nana e kakau i ka olelo a na hale elua, i olelo aku ai i ke Lii — Pule

Honolulu May 21 1845

Halawai na hale Elua, o na Lii o ka Ahaolelo, a me ka poe i kohoia Pule — a heluhelu hou ia ka palapala a Keoni Ana a pau ia ku mai o G.P. Judd ka luna o koloko o ke Aupuni ma na mea a pau e pili ana i kana Oihana, a pau ia ku mai o Robert C. Wyllie, ka luna no kona aina e, ma na mea e pili ana i kana oihana, a pau ia ku mai o John Ricord ka

Kokua Luna Kanawai nui ma na mea e pili ana i kana Oihana. a pau ia Pule, a hoi nui na mea a pau.

Honolulu May 22 1845

Halawai na Lii Pule —

Aheluheluia ka palapala a na Lii e palapala aku ai i ke Lii e like me ke Kauoha ana mai a ka Moi ma kana palapala, i na luna i kohoia na lakou e hana, a ua holo maikai i na Olelo a pau o ua palapala la i na Lii. Pau ka olelo o ia pala . . .

Heluheluia ka palapala a G. P. Judd ma ka mea i pili i kana oihana no ko loko o ke Aupuni, me ka hai maopopo aku i ke ano.

(Heluheluia ka palapala no na dala i lilo i na "Luna a K. III i hoouna aku ai e hele ma na Aina e, o na dala i lilo ia Mr Richards a me Haalilio, i ko laua hele ana aku a hoi mai, he $11.000 tausani dala a keu, a no na dala ia Brinsmade a me kekahi Luna e ae, he $5.000 tausani dala a keu, huipu $16.000 tausani dala a keu.

Eia na dala a pau o ka aie aku o ke Aupuni a me ka aie mai,

Helu 1.	Aie o Ke Aupuni e uku koke	$34.119,05
" 2	" " " " " — i hoomoeia	33.696.31
" 3	" " Hai mai —	19.929.49
" 4	" mai o Hai ua hoomoeia	24.139.13
" 5	Waiwai o ke Aupuni	22,303,38

Aia ma na palapala ka maopopo. Ua waihoia keia mau palapala, a hoike mai na

Kiaaina, a me na Kahukula, alaila hana hou

Hooholoia e na Lii, o ka hana o ka la Apopo hora 10, oia ka hana a na Kiaaina, a me na Kahukula, a me na Luna e ae.

Hoakaka iki na Luna i kohoia e hooponopono no ka Waiwai hooilina o J.A. Kuakini imua o na Lii Ahaolelo, no ka lakou mau hooponopono ana a pau ia mau Waiwai. Pule a hoopau.

Honolulu May 23 1845

Halawai na Lii Pale — a heluhelu ia no na olelo i nehinehi a pauia Eku mai o Wm. Pitt. Leleiohoku a hai mai i ka Hookupu ana ma Hawaii i ka la 31 o Dekemaba 1844

Hookupu Kino —	$1.208,75
Hookupu Aina —	1.095.37
Nona Loaa e ae ma Hawaii	877.50

Na Waiwai maoli i hookupuia

Hookupu Kino	$2,153.37
Hookupu Aina	966.75
Lapaahao	1.120,38
Kanawai	1,654.75
Ilio i Popoki	161.12

Na Dala maoli i lilo

Lilo i na Lunawaiwai	2,980.62
" " " Lunakanawai	34,25
" " " Lunaauhau	97.13
" " " Hale Paahao	30.
" " " Mea e ae	39.62

Na Waiwai maoli i lilo

Lilo i na Kumuao	$1,654.50
" " " Lunaauhau	122.
" " " Lunakanawai	9.25
" " " Moku	129.87
" " " Mea e ae	871.25
Koena Waiwai	3,369.50

Na Hookupu o Hawaii i ka la 31 o Dek. 1843

Dala Maoli hookupu a pau		$4,040.81
Lilo i na Luna Waiwai	$3,982.06	
" " " Hapaumi o na Lii	58.75	
Loaa mai no ka Waiwai Hookupu		$7,336.31
Lilo i na Luna Waiwai	$3,639.50	
" " " Hoopai hewa ana ia Setepano	73.50	
" " " Kumuao	3,086.87	
" " " Kahukula	70.	
Koena Waiwai	466.94	

Aia ka pono ma na palapala a Wm. Pitt Leleiohoku malaila e maopopo loa ai na mea i hoikeia ae nei maluna a pau ia, ka mai o Governor John Young a hai mai i ka hookupu a pau ma ka Mokupuni o Maui ma ka la 1 Mei 1844 a hiki i ka la 30 o Aperila 1845

Hookupu Aina	$2,002.44
Hookupu Kino	3,739.87
Lahana	272.12
Pa hoomalu	85.37
	6,099.81

Alii	$133.62
Popoki	15.25
Koena Kino 1843	106.
" " "	79

Maui	$538.68
Lunakanawai	2,000.37
Hoolimalima	296.62
Hale Ahaaina	483.37
" Kuai Kukaa & liilii	315.
No na Moku	2,544.
Holokahiki	1,910.
Dute	588.37
Poalima o Moses & Lota	35.

Na Dala maoli i lilo

Lilo i na Luna Waiwai	$15,762.81
" " John Young	1,507.
" " Kanae	412.
" " " Kunaaukau	1,115.
" " " Lunakanawai	166.
" " " Na Makai	1,172.
" " John Richardz	40.
" " Kaauwai	25
" " " Mea e ai	[illegible].87
" " Papu Lahaina	630.37
" " " Na Moku	83.

Aia ka pono ma ka Buke hookupu a John Young malaila e maopopo ai ka

Loina o na Mea a pau i Kakauia maluna ae nei.

Apopo hora 10. halawai na Lii, e hoolohe i ka hana a ke Kiaaina o Kauai, a mahope na Kahukula.

Honolulu Mei 24/1845

Halawai na Lii Pule a helu helu ia na olelo Hookupu o Hawaii a me Maui, i ka nui o na dala loaa mai a me na Lilo a pau.

Eia ia na Hookupu na ka Mokupuni o Oahu nei ma ka la 31 o Dekemaba 1843

Hookupu Aina	$2077.64
Hookupu Kino	7,606.21
Lapaakao	23.
Ilio	174.84
Popoki	47.98
Kanawai	2258.49

Hookupu i ka la 31 o Dekemaba 1844

Hookupu Aina	$2,923.96
Hookupu Kino	4397.12
Lapaakao	58.04
Popoki	199.
Ilio	118.69
Kupala o ka makahiki 1843.	147.12

Na mea i mareia i ka makahiki 1843

Na Kane	404
Na Wahine	404

Na mea i mareia 1844. 483 Kauina

Na Waiwai o ke Kanawai i lilo i na Kumukula mai ka Makahiki 1844 a hiki i ka 1845:

Na Kahanuolono	309.30
Na Makaikeekona	348.29
Na Kahele	155.30
Na Gideona Leanui	159.50
Na I. Kahananui	274.37
Na Kaapuiki	110.85
	~~$975.65~~

Na Waiwai a na Lunaauhau i lilo i na Kumu

Na Nehemia Hoolilimamo	69.87
Waikiki	141.81
Kapalama	20.
Kalihi	25.62
Moanalua	49.86
Ewa	703.18

Na mea a na Kumu i lawe pono mai he Dala maoli no Honolulu

Dala maoli no Honolulu	$2,869.49
Kekiiwaiwaiole	481.64
Keliihuluhulue	458.76
Kuaana	845.30
Kulepe	497.64 3/4

Aia no na Palapala a M. Kekuanaoa ka hoomaopopo ana

Hooholoia e na Lii, a ka poakahi halawai hou hora 11 o ke Kiaaina o Kauai a me na Kahukula ka hana.

Maunakilika
4 June 1845

Halawai hou ka Ahaolelo
Kamehameha III
Kaeo
Paki
Kanehoa
Namauu
Leleiohoku
Ii
Kapaakea
Piikoi
Alapai
Keliiahonui
Keoni Ana
Kanaina

Ka poe i hiki mai. Pule. Heluheluia ka olelo no ka la 26 o Mei a hooholoia. Alaila olelo o Ii i kona manao, aole loa i pau ka nui o ka waiwai o na Kumu, aia na Kuaaina ka nui o ka lilo me ka maopopo ole.

Hoikeia mai la ke Kanawai hou no ka pii hou o ke Dute Penei ka olelo oia palapala

Ke Kanawai hoomahuahua i ke Dute no ka waiwai i laweia mai.

I ka akoakoa ana o na Lii Ahaolelo a me ka poe i kohoia e na Makaainana, o Hawaii nei hooholoia keia manao. Mahope aku o ka la 10 o Iune [illegible] i kauia ke dute maluna o ka ukana a pau, a me ka waiwai, a me na mea kuai, o ka lole, a me na mea e ai i kanaia, o na mea a pau i laweia mai e kana maanei, o na mea a pau hoi i laweia mai i keia aina no na Aina e mai elima keneta ma ke dala hookahi, ma na hale dute kahi i hoikeia ka waiwai malaila e uku ai, a e heluia na dala ma ke ano o kuai mua ana, no ke Aupuni keia i mea e pani ai no na keneta ekolu ma ke dala hookahi i oleloia ma ka pauku ehiku o ka Mokuna 48. Ua kapaia kela kanawai, he kanawai no ka Auhau, a me ke dute, a me ka waiwai o ke Aupuni, a ua hooholoia kela kanawai ma Lahaina i ka Makahiki 1842 i ka la 11 o Mei aole nae i hooleia ma keia kanawai kekahi olelo i kue ae i loko o kela kanawai.

Ua hanaia keia a hooholoia i ka la 4 o Iune ma Honolulu Oahu i ka Makahiki 1845

Kamehameha
Kekauluohi

Aponoia e ka Moi a me ke Kuhina nui i ka la 5 o Iune 1845

a pau ia ku mai o Ioane Ii a hai mai i ka lakou palapala i hooponopono ai no ka waiwai o na hooilina o I. A. Kuakini a ua hooholo ka poe i kohoia i na mea he 20 a koe 7 Olelo o Wm. Pitt Leleiohoku na ka Ahaolelo e hooko, ~~ku mai o Lele~~ Hanaia e ka Ahaolelo, a hookahi mea i hooholoia o ka Moku, e lilo ia Leleiohoku ka olelo, aka, aole i pau ka olelo no ka Moku ua waihoia a kekahi la hou aku alaila hooponopono hou no. a o ka nui o ka waiwai ke waiho nei no a hooponopono mai ka Ahaolelo.

Haia ke hana e ko ka la 6 o Iune a hoopau Pule u a hoi mai na Lii.

Honolulu Iune 5. 1845

Halawai hou na Lii, Ahaolelo, Pule a Heluheluia ka olelo no ka hana i ka la 5 o Iune, a hooholoia e na Lii.

Haia ka hookupu na ka Mokupuni o Kauai i ka Makahiki 1843 & 1844 aole nae i ~~Dale~~ maopopo ka hana ana ma na palapala hookupu ua lauwili ka nui a ua waihoia aole e hana ka Ahaolelo

Hooholoia e na Lii, e lilo ka hana ~~i na Luna~~ i na palapala hookupu a pau a M. Kekauonohi no ka Mokupuni o Kauai i na Luna Waiwai o ke Aupuni. a hai hou mai i ka ahaolelo.

Apopo hora 10 halawai hou.

Mamakilika 6 June 1845

Halawai na lii. Pule. Heluheluia ke Kanawai Hoonohonoho i mau Kuhina alii nana e hooponopono i na hana nui o ke Aupuni.

Kamailio nui malaila a Pule hoopau—

Mamakilika June 7. 1845

I keia kakahiaka i ke ono o ka hora, a me ka hapalua iho, make Kuhina Nui, o ke Aupuni. o M. Kekauluohi. Malaila hooponeeia ka hana a hiki i ka la a ka Moi e olelo ai.

Mamakilika June 23
1845

Halawai na Lii. Pule.

Poe i hiki mai

Kamehameha III
Kaeo
Keoni Ana
Leleiohoku
5 Kanaina
Paki
M. Kekuanaoa
Namauu
Kanehoa
10 Piikoi
Keoni Ii
Kapaakea
Keohokalole

Kekauonohi
5 Alapai
Keliiahonui.